Prognoza oddziaływania na środowisko
do Planu wykonawczego
do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+
Innowacyjne Mazowsze
w obszarze Kultura i dziedzictwo

seria MAZOWSZE. Analizy i Studia
nr 4 (68) 2024

Prognoza oddziaływania na środowisko do Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo

Warszawa 2024

seria **MAZOWSZE. Analizy i Studia nr 4 (68) 2024**
ISSN 1896-6322 ISSN on-line 2956-7106

Redaktor naczelny:
dr Elżbieta Kozubek
Dyrektor Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie

Prognoza oddziaływania na środowisko do Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo

Koordynacja prac:
Marcin Rojek
Kierownik Zespołu Planowania Strategicznego Oddziału Terenowego w Ciechanowie

Zespół autorski:
Katarzyna Farska, Grzegorz Derbin, Elżbieta Goryszewska, Marcin Rojek, Michał Sugajski, Magda Walczewska

Korekta redakcyjna:
Agnieszka Mync

Wydawca/Adres redakcji:
Redakcja MAZOWSZE. Analizy i Studia
Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
ul. Nowy Zjazd 1, 00-301 Warszawa
tel. 22 518 49 34
e-mail: redakcja@mbpr.pl; www.mbpr.pl

Redakcja techniczna, skład, łamanie i druk:
Zespół Wydawniczy Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie

Nakład:
100 egz.

Warszawa 2024

Spis treści

1. Wprowadzenie ... 7
   1.1. Podstawy formalnoprawne i cel wykonania *Prognozy* ... 7
   1.2. Założenia metodyczne, zakres *Prognozy* ... 8
2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami ... 9
   2.1. Zawartość projektowanego dokumentu ... 9
   2.2. Cel *Planu wykonawczego* ... 10
   2.3. Powiązania projektu *Planu wykonawczego* z innymi dokumentami ... 13
3. Stan środowiska oraz jego potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu ... 14
   3.1. Wody powierzchniowe ... 14
   3.2. Wody podziemne ... 15
   3.3. Gleby i użytki rolne ... 15
   3.4. Lasy ... 16
   3.5. Powietrze ... 16
   3.6. Hałas ... 17
   3.7. Surowce mineralne ... 17
   3.8. Obszary chronione i różnorodność biologiczna ... 18
   3.9. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu ... 19
4. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem ... 19
5. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie *ustawy o ochronie przyrody* ... 22
6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu ... 24
   6.1. Dokumenty międzynarodowe ... 24
   6.2. Dokumenty wspólnotowe ... 26
   6.3. Dokumenty krajowe ... 27
7. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko ... 28
8. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących powstać w wyniku realizacji *Planu wykonawczego* ... 32
9. Rozwiązania alternatywne ... 33
10. Informacje o przewidywanych metodach analizy skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania ... 34
11. Możliwe transgraniczne oddziaływanie na środowisko ... 34

Streszczenie w języku niespecjalistycznym ... 35
Słownik skrótów ... 37
Materiały źródłowe ... 39
   Literatura ... 39
   Strony internetowe ... 39
Spis rycin ... 41
Spis tabel ... 41
Spis załączników ... 41

Załącznik 1. Oświadczenie kierującego zespołem autorów ... 42
Załącznik 2. Data sporządzenia Prognozy, zespół autorski ... 43

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawy formalnoprawne i cel wykonania *Prognozy*

Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 2 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*[1] (ustawa ooś), przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga projekt: polityki, strategii, planu i programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywany lub przyjmowany przez organy administracji, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Podstawowym elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko (art. 3 ust. 1 pkt 14 lit. b ustawy ooś). Głównym celem przygotowania prognozy oddziaływania na środowisko do projektu *Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo* (dalej: *Prognozy*) jest identyfikacja potencjalnych zagrożeń dla środowiska i ludzi związanych z realizacją zapisów projektu *Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo* (dalej: *Planu wykonawczego* lub *Planu*), w tym określenie znaczących negatywnych oddziaływań na obszary i obiekty chronione oraz wskazanie możliwości i sposobów ograniczenia potencjalnych znaczących oddziaływań na środowisko związanych z realizacją postanowień dokumentu.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w *Prognozie* został uzgodniony z organami właściwymi w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, tj. z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie (pismo znak: WOOŚ-III.411.285.2024.MW z dnia 04.09.2024 r.) oraz Mazowieckim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym[2] (pismo znak: ZS.7040.80.2024 KB z dnia 06.09.2024 r.). Dokonane uzgodnienia wskazały konieczność sporządzenia *Prognozy*, zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy ooś, która powinna:

zawierać:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą dokumentu jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,
- datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora , a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów;

określać, analizować i oceniać:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność

[1] Dz. U. z 2024 r. poz. 1112.

[2] Dla opracowywanego *Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo* organem właściwym w sprawie opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest regionalny dyrektor ochrony środowiska oraz państwowy wojewódzki inspektor sanitarny (zgodnie z art. 57 ust. 1 pkt 2 i art. 58 ust. 1 pkt 2 ustawy ooś).

tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne – z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

przedstawiać:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu, cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Zakres informacji oraz przeprowadzonych ocen i analiz uwzględnia charakter, funkcje i cele *Planu wykonawczego*, do którego *Prognoza* jest sporządzana, jak również informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów, powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania (zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy ooś).

1.2. Założenia metodyczne, zakres *Prognozy*

Plan wykonawczy do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo jest dokumentem, którego realizacja wiąże się z perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Stanowi on uszczegółowienie *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*, która w obszarze *Kultura i dziedzictwo* przyjmuje jako cel główny: „Mazowsze bogate kulturowo" – wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia mieszkańców.

Metoda ogólna opracowania niniejszej *Prognozy* dotyczy szeroko rozumianych skutków środowiskowych wdrożenia *Planu wykonawczego* i nawiązuje do metody zastosowanej w prognozie oddziaływania na środowisko sporządzonej w 2021 r. do *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*.

Niniejsza *Prognoza* sporządzona została do projektu *Planu wykonawczego* przyjętego przez Zarząd Województwa Mazowieckiego[3]. *Prognoza* odwołuje się i analizuje w szczególności elementy *Planu* dotyczące kwestii środowiskowych, wyczerpując tym samym zakres problemowy wynikający z art. 51 ust. 2 ustawy ooś, który określa merytoryczną zawartość prognozy oddziaływania na środowisko. Sporządzanie *Prognozy* objęło następujące etapy:

1. Określenie zawartości, działań i inwestycji oraz powiązań projektu *Planu wykonawczego* z innymi dokumentami.
   Zastosowano na tym etapie metody opisowe, poprzedzone analizą tekstu *Planu* i powiązanych z nim dokumentów.
2. Charakterystyka stanu środowiska.
   Przeprowadzono ją z uwzględnieniem specyfiki *Planu wykonawczego*, stąd w różnym zakresie odnosi się ona do wpływu na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego. Głównymi źródłami informacji były dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego oraz dostępne prognozy oddziaływania na środowisko, w tym *Prognoza oddziaływania na środowisko do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*.
3. Analiza stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem.
   Analizie poddano obszary, na których przewidziana jest realizacja projektów.
4. Określenie problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu.
   Problemy zdefiniowano na podstawie analizy planu zadań ochronnych obszarów Natura 2000, w obrębie których zlokalizowane są planowane inwestycje.
5. Identyfikacja celów ochrony środowiska, ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu.
   Identyfikację przeprowadzono na podstawie analizy:

- obowiązujących dokumentów strategicznych Unii Europejskiej, odnoszących się przede wszystkim do zasad zrównoważonego rozwoju, zasad ochrony środowiska przyrodniczego, zasad przeciwdziałania zmianom klimatycznym i degradacji środowiska oraz zasad minimalizacji skutków tych

[3] *Uchwała nr 730/22/24 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 3 września 2024 r.*

zmian; uwzględniono także zapisy Europejskiego Zielonego Ładu, który wyznacza kierunki rozwoju gospodarek państw członkowskich w długofalowej perspektywie celu klimatycznego całej Unii, jakim jest neutralność klimatyczna, planowana do osiągnięcia do roku 2050;
- obowiązujących dokumentów krajowych, odnoszących się do zasad ochrony środowiska przyrodniczego, w tym różnorodności biologicznej.

6. Rozpoznanie przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko.
   Ocena potencjalnego oddziaływania na środowisko została przeprowadzona dla Wykazu projektów przeznaczonych do realizacji, stanowiącego Załącznik nr 2 do *Planu wykonawczego*. Rozpoznanie przewidywanego znaczącego oddziaływania przeprowadzono metodą macierzową w odniesieniu do wybranych komponentów środowiska. Przeprowadzona analiza oddziaływania dotyczy zarówno etapu budowy, jak i fazy eksploatacji inwestycji, uwzględnia także rodzaj oddziaływania oraz siłę wpływu w kontekście presji wynikających z istniejącego zagospodarowania.
   Wdrożenie projektowanego dokumentu prawdopodobnie nie spowoduje znaczących zmian w środowisku przyrodniczym województwa, w rozumieniu uszczuplania zasobów i walorów środowiska abiotycznego i biotycznego, a także krajobrazu kulturowego. Należy spodziewać się zmian zarówno lokalnie negatywnych, jak i pozytywnych w dłuższej perspektywie, dzięki ogólnej poprawie jakości życia mieszkańców regionu.
7. Wskazanie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących powstać w wyniku realizacji ustaleń *Planu*.
   Kluczowym aspektem tej części *Prognozy* było wskazanie działań zapobiegających lub minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko zarówno na etapie projektowym, jak i w czasie wykonywania prac oraz działań kompensacyjnych wobec ewentualnych strat w środowisku wywołanych realizacją inwestycji.
8. Określenie rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.
   Zgodnie z wymaganiami, w dokumencie *Prognozy* wskazano rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w projekcie *Planu wykonawczego*.
9. Analiza możliwości wystąpienia znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko na skutek realizacji *Planu wykonawczego*.
   Analiza przewidywanych skutków środowiskowych towarzyszących realizacji planowanych przedsięwzięć wskazała na ich lokalny i regionalny charakter oraz wykluczyła możliwość wystąpienia znaczącego oddziaływania transgranicznego. Sprzyja temu również brak bezpośredniego sąsiedztwa województwa mazowieckiego z państwami ościennymi.

Zasięg terytorialny *Prognozy* obejmuje obszar województwa mazowieckiego.

2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

2.1. Zawartość projektowanego dokumentu

Plan wykonawczy do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo jest dokumentem stanowiącym uszczegółowienie zapisów *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze* (SRWM 2030+). *Plan* ma charakter komplementarny wobec *Strategii*, a jego celem jest zapewnienie spójności działań inwestycyjnych w obszarze *Kultura i dziedzictwo* z celami strategicznymi określonymi w SRWM 2030+. *Plan* zawiera zaktualizowaną diagnozę dla obszaru *Kultura i dziedzictwo* wraz z imienną listą projektów instytucji kultury, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Mazowieckiego, uwzględniającą informacje na temat zakresu przewidzianych inwestycji.

Analizowany dokument obejmuje:
- **Wprowadzenie**, w którym przedstawiono cel i zakres *Planu* oraz możliwości ubiegania się o dofinansowanie inwestycji przewidzianych do realizacji w jego ramach. Odniesiono się przy tym do dokumentów strategicznych o randze europejskiej i krajowej, określających kluczowe cele w obszarze *Kultura i dziedzictwo*, jak również do dokumentów poziomu regionalnego, korespondujących z tematyką sporządzanego dokumentu oraz stanowiących dla niego ważny punkt odniesienia.
- **Część diagnostyczną** składającą się z:
  - diagnozy potencjału województwa mazowieckiego w obszarze *Kultura i dziedzictwo*, w zakresie kultury, dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej oraz turystyki,
  - analizy SWOT, mającej na celu rozpoznanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń,

jakie można zidentyfikować w obszarze *Kultura i dziedzictwo* województwa mazowieckiego,
  - wniosków z diagnozy.
- **Część programową**, obejmującą:
  - kierunki działań i działania zapisane w *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze* w obszarze *Kultura i dziedzictwo*,
  - wykaz inwestycji służących realizacji kierunków działań *Strategii*, strategiczne rezultaty wdrażania oraz efekty realizacji projektów.
- **System realizacji *Planu wykonawczego***, ujmujący:
  - finansowanie w perspektywie 2021–2027 w ramach programów: *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027* (FEnIKS), *Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027* (FEPW), *Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027* (FEM 2021–2027),
  - potencjał administracyjny, gdzie określone zostały instytucje zaangażowane w realizację programów wdrażanych w perspektywie 2021–2027 – na poziomie regionalnym w województwie mazowieckim odpowiedzialny będzie Zarząd Województwa Mazowieckiego,
  - źródła finansowania,
  - zarządzanie *Planem wykonawczym* – dokument podlegać będzie okresowemu monitorowaniu, służącemu ocenie stopnia realizacji określonych w dokumencie celów.
- **Strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko –** etapy procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, cel *Prognozy*.
- **Konsultacje *Planu wykonawczego*** – zawierające informacje o przeprowadzonych konsultacjach na wszystkich etapach opracowywania *Planu wykonawczego*.

2.2. Cel *Planu wykonawczego*

Plan wykonawczy ma służyć skutecznej realizacji celu *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze* w obszarze *Kultura i dziedzictwo* – „Mazowsze bogate kulturowo". Rozwój województwa i poprawa jakości życia mieszkańców dzięki wykorzystaniu walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego nastąpi poprzez realizację projektów w ramach kierunków działań:

- ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego,
- wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa,
- upowszechnianie kultury i twórczości,
- kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej.

Korelację inwestycji z kierunkami działań określonymi w *Strategii,* w ramach celu rozwojowego służącego kreowaniu Mazowsza jako regionu bogatego kulturowo, przedstawia syntetycznie Tabela 1.

Inwestycje wskazane *w Planie wykonawczym* wpisują się m.in. w działania:

- 22.1. Rozwój infrastruktury kultury, wydarzeń i projektów kulturalnych (24 inwestycje),
- 21.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej (20 inwestycji),
- 21.1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze (19 inwestycji),
- 21.5. Ochrona, pielęgnowanie i promowanie spuścizny kulturowej (materialnej i niematerialnej), w tym podnoszenie świadomości kulturowej (19 inwestycji).

Tabela 1. Korelacja inwestycji ujętych w *Planie wykonawczym* z kierunkami działań *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo*

MAZOWSZE BOGATE KULTUROWO Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia		
Kierunki działań (priorytetowe)	Działania	Projekty planowane do realizacji
20. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego	20.1. Wspieranie prac konserwatorskich (w tym restauratorskich, renowacyjnych, rewaloryzacyjnych), rewitalizacja obiektów i obszarów zabytkowych oraz kulturowych	Zapisane w przedmiotach. Repozytorium Kurpiów i Ostrołęczan jako element zwiększenia dostępności dziedzictwa regionu Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce (również 21.1, 21.2, 21.5, 21.6, 21.7, 22.1, 22.2, 22.4, 23.1)

Kierunki działań (priorytetowe)	Działania	Projekty planowane do realizacji
		Rewaloryzacja zabudowań przy ul. Floriańskiej 23 w Gostyninie na potrzeby oddziału Muzeum Mazowieckiego w Płocku
		Muzeum Mazowieckie w Płocku (21.1, 21.2, 21.5, 21.6, 21.7, 22.1, 22.2, 22.3, 22.4, 23.1)
		Rozwój działalności Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu poprzez stworzenie dodatkowej przestrzeni kulturalnej wraz z wprowadzeniem nowej oferty kulturalno-edukacyjnej
		Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu (20.2, 21.1, 21.2, 21.5, 22.1, 22.2, 22.4, 23.1)
		Rewitalizacja siedziby głównej Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie wraz z budową nowej wystawy stałej
		Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie (21.1, 21.2, 21.5, 22.1, 23.2)
		Rewaloryzacja budynku ekspozycyjnego Muzeum Szlachty Mazowieckiej na ulicy Warszawskiej 61 w Ciechanowie
		Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie (21.1, 21.2, 21.5, 22.1, 22.4, 23.1)
		Rewaloryzacja nieruchomości w miejscowości Nowe Wymyśle – oddział Muzeum Mazowieckiego w Płocku
		Muzeum Mazowieckie w Płocku (20.2, 21.1, 21.2, 21.3, 21.5, 21.6, 21.7, 22.1, 22.2, 22.4, 23.1)
		Rewitalizacja zespołu pałacowego i założenia obronnego w Bieżuniu
		Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu (20.2, 21.1, 21.2, 21.3, 21.5, 21.6, 22.1, 22.2, 22.4, 23.1)
		Dostosowanie zabudowanych nieruchomości gruntowych przy ulicy Rynek 16 i Rwańska 1 w Radomiu do działalności muzealnej
		Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu (20.2, 21.1, 21.2, 21.5, 22.1, 22.2, 22.4, 23.1)
		Przebudowa i rozbudowa infrastruktury techniczno-estradowej Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie
		Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie (21.1, 21.2, 22.1, 23.1)
		Odbudowa zabytkowego dworu w Nowych Iganiach z przeznaczeniem na organizację Muzeum Powstania Listopadowego
		Muzeum Regionalne w Siedlcach (20.2, 21.1, 21.2, 21.5, 22.1, 23.1)
		Modernizacja obiektu Bursy Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze" im. Tadeusza Sygietyńskiego w Otrębusach
		Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze" im. Tadeusza Sygietyńskiego (21.1, 21.2, 22.1, 23.1)
		Modernizacja budynku magazynu – dostosowanie do przepisów ppoż. oraz poprawa warunków przechowywania zbiorów Biblioteki Publicznej Miasta Stołecznego Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego
		Biblioteka Publiczna Miasta Stołecznego Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego (22.1)

Kierunki działań (priorytetowe)	Działania	Projekty planowane do realizacji
		Adaptacja dwóch wolnostojących budynków przy ul. Solec 24 w Warszawie na potrzeby edukacyjno-kulturalne i administracyjne Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie
		Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie (20.2, 20.3, 21.1, 21.2, 21.5, 22.1, 22.2, 23.2)
		Modernizacja budynku Muzeum Więzienia Pawiak
		Muzeum Niepodległości w Warszawie (21.1, 21.2, 21.5, 22.1, 23.2)
		Przebudowa elewacji i dachu budynku Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie
		Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie (21.5, 22.1, 23.2)
		Rozbudowa i modernizacja teatru operowego Warszawskiej Opery Kameralnej przy Al. Solidarności 76b w Warszawie
		Warszawska Opera Kameralna w Warszawie (22.1, 22.4, 23.2)
	20.2. Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym kulturalnych, turystycznych i społecznych	
	20.3. Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego	Budowa Centralnego Magazynu Zbiorów wraz z przestrzenią zwiększającą dostęp do kultury na terenie Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie
		Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie (21.1, 21.2, 21.5, 22.1, 22.2, 22.4, 23.1)
21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa	21.1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze	Budowa nowej siedziby Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu
		Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu (21.2, 21.5, 22.1, 22.2, 22.4, 23.1)
		Budowa Międzynarodowego Ośrodka Edukacji i Dziedzictwa Kulturowego w Opinogórze
		Muzeum Romantyzmu w Opinogórze (21.2, 21.3, 21.5, 21.6, 22.1, 22.2, 22.4, 23.1)
		Budowa budynku oficyny dworskiej na terenie Muzeum Ziemiaństwa w Dąbrowie, gm. Przesmyki
		Muzeum Regionalne w Siedlcach (21.2, 21.5, 22.1, 23.1)
		Budowa obiektów: budynku edukacyjno-warsztatowego oraz budynku wystawienniczego na terenie Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie
		Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie (21.2, 21.5, 21.6, 21.7, 22.1, 22.2, 22,4, 23.1)
		Budowa dwóch budynków administracyjno-muzealnych na terenie parku w Muzeum Witolda Gombrowicza we Wsoli
		Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie (21.2, 21.5, 22.1, 23.1)
	21.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej	Rozbudowa Mazowieckiego Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia" w Radomiu
		Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia" w Radomiu (21.5, 22.1, 22.2, 23.1)
	21.3. Wspieranie rozwoju różnych form turystyki, produktów oraz wydarzeń turystycznych	

Kierunki działań (priorytetowe)	Działania	Projekty planowane do realizacji
	21.4. Wspieranie działalności stowarzyszeń i organizacji, w tym o znaczeniu międzynarodowym	
	21.5. Ochrona, pielęgnowanie i promowanie spuścizny kulturowej (materialnej i niematerialnej), w tym podnoszenie świadomości kulturowej	
	21.6. Kreowanie ośrodków i kształtowanie regionalnej tożsamości kulturowej	
	21.7. Wspieranie i promocja różnorodności kulturowej	
	21.8. Wspieranie przedsiębiorczości i współpracy w obszarze kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki	
22. Upowszechnianie kultury i twórczości	22.1. Rozwój infrastruktury kultury, wydarzeń i projektów kulturalnych	Modernizacja wraz z przebudową budynku Sali Widowiskowej Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze" w Otrębusach Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze" im. Tadeusza Sygietyńskiego
	22.2. Wspieranie rozwoju edukacji kulturalnej i artystycznej	
	22.3. Wspieranie rozwoju przemysłu kreatywnego	
	22.4. Wzmacnianie uczestnictwa w kulturze, w tym poprzez technologię cyfrową (e-kultura, digitalizacja)	
23. Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej	23.1. Wspieranie ośrodków miejskich i wiejskich w upowszechnianiu potencjału kultury wraz z rozwojem funkcji turystycznych	
	23.2. Promowanie potencjału kulturowego Warszawy	

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie wykazu projektów przekazanego przez Departament Nadzoru Właścicielskiego i Inwestycji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie

2.3. Powiązania projektu *Planu wykonawczego* z innymi dokumentami

Plan wykonawczy będzie służyć realizacji celów strategicznych określonych w ***Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze***[4] w zakresie kultury, dziedzictwa kulturowego i turystki, które wpisują się w cele strategiczne dokumentów wspólnotowych, krajowych oraz regionalnych, dotyczących określonych obszarów tematycznych. *Strategia* to najważniejszy dokument Samorządu Województwa, określający kierunki polityki rozwoju w okresie średnio- i długookresowym, jak również kluczowe wyzwania i cele rozwojowe do realizacji przez Samorząd Województwa Mazowieckiego oraz inne podmioty. Kierunki działań i działania w obszarze *Kultura i dziedzictwo* przedstawione zostały w Tabeli 1. Niniejsza *Prognoza* uwzględnia informacje zawarte w *Prognozie oddziaływania na środowisko do SRWM 2030+*.

Kolejnym kluczowym dokumentem powiązanym z *Planem wykonawczym* jest ***Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego***[5] (PZPWM). Jest to akt planowania przestrzennego

[4] *Uchwała nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r.*

[5] *Uchwała nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.*

określający m.in. stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, w tym również w zakresie kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki. Do kierunków zagospodarowania przestrzennego związanych z projektowanym dokumentem można zaliczyć kształtowanie atrakcyjności turystycznej i okołoturystycznej, zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego i ochrony krajobrazów kulturowych. Niniejsza *Prognoza* uwzględnia informacje zawarte w *Prognozie oddziaływania na środowisko do PZPWM*.

Strategia rozwoju kultury w województwie mazowieckim na lata 2023–2027[6] stanowi główny, kierunkowy i wieloletni instrument zarządzania rozwojem kultury przez Samorząd Województwa Mazowieckiego. Misją *Strategii* jest hasło „Kultura włącza każdego" – rozumiane jako podejmowanie współpracy, łączenie potencjałów i wyzwalanie kreatywności różnych grup, środowisk i podmiotów zainteresowanych rozwojem województwa, będące naczelną ideą proponowanej polityki kulturalnej.

Powiązany z projektowanym dokumentem jest ***Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022–2025***[7], w którym przedstawiono zarys problematyki dziedzictwa kulturowego w województwie i stan opieki nad nim. Zdefiniowano również kluczowe problemy związane z opieką nad zabytkami i wyznaczono obszary koncentracji działań, czyli obszary strategiczne *Programu*. Zaproponowane przedsięwzięcia mają na celu eliminację negatywnych zjawisk oraz budowanie i promowanie pozytywnych działań służących zrównoważonej opiece nad dziedzictwem województwa.

Strategia rozwoju turystyki w województwie mazowieckim na lata 2023–2027[8] stanowi kontynuację działań podejmowanych przez Samorząd Województwa Mazowieckiego w obszarze rozwoju turystyki. Celem *Strategii* jest stworzenie klarownej i efektywnej ścieżki rozwoju turystyki na Mazowszu w nadchodzących latach. Wyzwania, stojące przed turystyką regionu, zostały pogrupowane w ramach czterech celów strategicznych:

1. wyraziste i uporządkowane wewnętrznie produkty turystyczne,
2. zintegrowany marketing turystyczny,
3. wzmocnienie zaplecza rozwoju turystyki,
4. synergia działań turystyki z innymi sektorami.

Realizacja tych celów ma stanowić odpowiedź na zdiagnozowane w dokumencie problemy w obszarze turystki regionu.

3. Stan środowiska oraz jego potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Analiza stanu środowiska *Planu wykonawczego* w różnym zakresie odnosi się do poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, w tym m.in. charakterystyki warunków wodnych, glebowych, aerosanitarnych i akustycznych. Opis przedstawia walory przyrodniczo-krajobrazowe Mazowsza skoncentrowane na obszarach prawnie chronionych w województwie mazowieckim.

3.1. Wody powierzchniowe

Cały obszar województwa mazowieckiego położony jest w dorzeczu rzeki Wisły, która toczy wody na odcinku o długości 330 km, kształtując stosunki hydrograficzne regionu. Głównymi rzekami Mazowsza są również: Narew, Bug, Pilica, Orzyc, Liwiec, Wkra, Bzura oraz Skrwa. Sieć hydrograficzna regionu jest dobrze rozwinięta, długość podstawowej sieci rzecznej wynosi ok. 7 tys. km. Układ hydrograficzny cechuje duża liczba małych rzek o niewielkich zasobach wodnych i znacznych wahaniach poziomu wód, które spowodowane są głównie sezonowością oraz niestabilnością zasilania: wysokie stany występują zwykle w czasie wiosennych roztopów, a niskie – latem i jesienią. Wysokie stany wód, niezależne od pór roku, występują w związku z obfitymi opadami deszczu.

Ok. 1,2% obszaru[9] województwa zajmują wody powierzchniowe, które można podzielić na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP): rzeczne (374 szt.), zbiornikowe (3 szt.) oraz jeziorne (6 szt.)[10]. Jeziora, zajmujące niewielką powierzchnię województwa mazowieckiego, pełnią jednak istotne funkcje: ekologiczne, krajobrazowe, gospodarcze i turystyczne. Główne ich skupisko znajduje się w zachodniej części regionu, na Pojezierzu Gostynińskim, a największe

[6] *Uchwała nr 155/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 września 2023 r.*

[7] *Uchwała nr 169/21 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 grudnia 2021 r.*

[8] *Uchwała nr 157/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 września 2023 r.*

[9] *Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2023*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2023.

[10] Za projektem *Prognozy oddziaływania na środowisko Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030*, Warszawa 2024, uwzględniającym nowy układ planistyczny w ramach II aktualizacji *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, przyjętej *rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2023 r. poz. 300).

z nich to Jezioro Zdworskie o powierzchni ok. 355 ha. Kolejnymi co do wielkości są jeziora: Urszulewskie (293 ha), Lucieńskie (201 ha), Białe (150 ha) i Szczutowskie (91 ha). Na Mazowszu znajdują się też trzy duże, sztuczne zbiorniki wodne: Jezioro Włocławskie, Jezioro Zegrzyńskie, Domaniów, a także niewielkie – o powierzchni lustra wody do 50 ha. Pełnią one głównie funkcje retencyjne, ale są również wykorzystywane gospodarczo, rekreacyjnie i turystycznie. Istotne dla środowiska przyrodniczego są także obszary torfowisk i terenów podmokłych ze względu na utrzymanie naturalnej retencji. Ich największe powierzchnie występują w Kotlinie Warszawskiej, na Równinie Raciąskiej oraz Kurpiowskiej, a także w dolinach rzecznych.

Z głównymi rzekami regionu związane jest zagrożenie powodziowe. W największym stopniu występuje ono w dolinach Wisły, Narwi, Bugu, Pilicy i Bzury. Zagrożenie stwarzają również duże sztuczne zbiorniki wodne, których wody – w przypadku przerwania zabezpieczeń – mogłyby przynieść katastrofalne skutki dla przyległych obszarów.

Jakość wód powierzchniowych województwa mazowieckiego jest niezadawalająca. Według rocznych ocen jakości wód powierzchniowych[11], w regionie utrzymuje się zły stan ogólny rzek. Za przyczynę nadmiernego ich zanieczyszczenia uznaje się gospodarkę komunalną, niedostateczną sanitację obszarów wiejskich oraz rolnictwo. Sytuacja ta wymusza konieczność podejmowania działań ochronnych, w tym przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzenia rolniczego i komunalnego.

3.2. Wody podziemne

W województwie mazowieckim zlokalizowane są (w całości lub w części) 23 jednolite części wód podziemnych (JCWPd), związane z geologicznymi utworami czwartorzędowymi, trzeciorzędowymi, kredowymi i jurajskimi. Piętro wodonośne czwartorzędu, wyróżniające się najłatwiejszą odnawialnością oraz najpłytszym występowaniem, stanowi główny rezerwuar wód podziemnych województwa mazowieckiego. Ważnym zasobem jest oligoceński poziom wodonośny (piętro trzeciorzędowe), którego głównym użytkownikiem jest aglomeracja warszawska. Najcenniejszymi zasobami wód podziemnych (chodzi o fragmenty jednostek hydrostrukturalnych i systemów wodonośnych), wymagającymi szczególnej ochrony, charakteryzują się główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP). W województwie wyznaczonych jest 16 takich zbiorników.

Część wód podziemnych regionu wykazuje właściwości lecznicze i termalne. W lecznictwie uzdrowiskowym stosowane są w Konstancinie-Jeziornie, natomiast udokumentowane złoża wód termalnych występują w rejonie Mszczonowa oraz miejscowości Sobienie Kiełczewskie. Obszarem najbardziej perspektywicznym dla pozyskania energii geotermalnej jest niecka płocka oraz okolice Mszczonowa.

Rolnictwo jest znaczącym czynnikiem[12] wpływającym na jakość wód podziemnych regionu – stosowanie dużych ilości chemicznych środków ochrony roślin i nawozów mineralnych powoduje narażanie na przesączanie zanieczyszczeń do wód podziemnych wraz z wodami powierzchniowymi i opadowymi. Z tego względu wody podziemne wymagają szczególnej ochrony jako podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w ten surowiec. Wokół ich ujęć ustanawiane są strefy ochronne, w obrębie których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia dotyczące użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

3.3. Gleby i użytki rolne

Gleby Mazowsza cechuje mozaikowość, z przewagą gleb lekkich, bielicowych, powstałych głównie z piasków i żwirów, występujących na sandrach oraz tarasach nadzalewowych. Gleby brunatne (wyługowane i płowe), wykształcone z piasków gliniastych, występują na wysoczyznach pochodzenia morenowego, a w obniżeniach terenu spotkać można najbardziej żyzne ziemie czarne, zlokalizowane głównie w rejonie równin: Raciąskiej, Warszawskiej i Błońskiej. Równie wartościowe, gleby brunatne właściwe znajdują się w okolicach Opinogóry. Mady – żyzne gleby aluwialne – występują w obrębie tarasów zalewowych w dolinach większych rzek. Dna dolin i obszary bezodpływowe zajmują bagienne gleby torfowo-mułowe oraz zdegradowane gleby pobagienne (murszowe). Największe ich kompleksy znajdują się na równinach Błońskiej i Raciąskiej, a także w dolinie Wisły.

Gleby województwa mazowieckiego wykazują duże zróżnicowanie przydatności rolniczej, z przewagą kompleksów słabej i średniej jakości. Ok. 18% powierzchni użytków rolnych województwa[13] leży na najbardziej wartościowych glebach, zaliczanych do kompleksów 1-3 przydatności rolniczej. Udział gleb zakwaszonych w powierzchni użytków rolnych

[11] Oceny jakości wód powierzchniowych wykonywane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, w odniesieniu do JCWP, na podstawie wyników klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

[12] *Prognoza oddziaływania na środowisko do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*, Warszawa 2022.

[13] *Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, Część I., Warszawa 2023.

dotyczy większości areału. Według badań przeprowadzonych przez IUNG[14] w latach 2020–2022, ok. 60% mazowieckich gleb zaliczane jest do bardzo kwaśnych i kwaśnych (pH poniżej 5,5). Na terenie Mazowsza gleby są w większości wolne od zanieczyszczeń metalami ciężkimi oraz siarką. Ze względu na ograniczenie emisji jej zawartość spadła do naturalnych, niskich poziomów, w związku z czym prognozowane są możliwe niedobory tego pierwiastka. Tylko w powiatach[15]: płońskim, kozienickim i mińskim odnotowano niewielki wzrost zanieczyszczeń wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi. Zagrożeniem dla gleb jest również erozja wietrzna, którą objętych jest ok. 33% gruntów rolnych, głównie na obszarach o glebach lekkich i nadmiernie wylesionych[16].

Jakość gleb przekłada się na sposób ich użytkowania, co ma szczególne znaczenie w działalności rolniczej. W 2023 r. użytki rolne zajmowały 67,5% powierzchni województwa, a blisko 68% ich areału stanowiły grunty orne. Od wielu lat obserwuje się niewielką tendencję spadkową[17] udziału gruntów ornych w użytkach rolnych Mazowsza, a także nasilenie procesu zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne. W szczególności ten ostatni trend dotyczy terenów peryferyjnych Warszawy oraz miejsc atrakcyjnych krajobrazowo. Utrzymywanie się takiej tendencji może znacznie zmniejszyć rolniczą przestrzeń produkcyjną województwa, w tym najcenniejszą z punktu widzenia produkcji rolnej.

3.4. Lasy

Lasy i grunty leśne zajmują ok. 843,5 tys. ha i zapewniają prawidłowe funkcjonowanie środowiska oraz sprzyjają spójności przestrzeni przyrodniczej województwa. Największą grupę zbiorowisk leśnych (ok. 64%) stanowią bory z dominującym udziałem sosny (76,3%). Do pozostałych lasotwórczych gatunków drzew należą: olsza (7,4%), dąb (6,3%) i brzoza (5,2%). Naturalne stanowiska lipy szerokolistnej, jodły pospolitej, buku zwyczajnego i świerka pospolitego występują jedynie w południowej części województwa. Drzewostany województwa mazowieckiego cechuje średni wiek[18] 59 lat. Same lasy zajmują ok. 831,5 tys. ha, co przekłada się na lesistość[19] regionu na poziomie 23,4%. Rozmieszczenie przestrzenne lasów nie jest równomierne, przeważająca ich część położona jest w północno–wschodniej, wschodniej i południowej części województwa. Do powiatów[20] o najwyższej lesistości zaliczają się: przysuski (34,5%), wyszkowski (33,9%), szydłowiecki (33,6%), kozienicki (32,2%), ostrołęcki (31,9%), przasnyski (30,8%) i garwoliński (30,6%). Duże, zwarte i zróżnicowane siedliskowo, kompleksy leśne są ważnym elementem korytarzy ekologicznych oraz stanowią refugia wielu rzadkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów. Najcenniejsze z tych ostoi są objęte różnymi formami ochrony prawnej. Istotną funkcję pełnią lasy wokół stolicy, które wraz z innymi terenami otwartymi tworzą „zielony pierścień" Warszawy.

3.5. Powietrze

Jakość powietrza na obszarze województwa mazowieckiego zależna jest zarówno od wielkości emisji ze źródeł na jego terenie, napływu zanieczyszczeń z regionów sąsiednich, jak i warunków meteorologicznych oraz zmian klimatycznych. Dwa pierwsze czynniki są wynikiem działalności człowieka, więc dzięki odpowiednim zabiegom możliwe jest zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń. Występujące w regionie antropogeniczne źródła emisji mają charakter punktowy, liniowy, powierzchniowy. Prowadzone badania jakości powietrza w ramach państwowego monitoringu środowiska pokazują, że w województwie mazowieckim największe stężenia monitorowanych zanieczyszczeń występują na terenach zurbanizowanych, gdzie duży udział mają zanieczyszczenia komunikacyjne o charakterze liniowym. Na obszarach pozamiejskich zanieczyszczenia pochodzą głównie z niskiej emisji powierzchniowej. Emisja zanieczyszczeń pochodząca z indywidualnego ogrzewania budynków nadal generuje wysokie stężenia zanieczyszczeń pyłowych i benzo(a)pirenu. Przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10 zarejestrowano w 2022 r. w połowie stacji pomiarowych w województwie mazowieckim.

Zgodnie z *ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska*[21], corocznie dokonywana jest ocena poziomów substancji w powietrzu, na podstawie której oceniana jest jakość powietrza w podziale na cztery strefy: aglomeracja warszawska, m. Płock, m. Radom oraz strefa mazowiecka, obejmująca pozostały obszar

[14] *Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2020–2022*, Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., Katowice 2022.

[15] *Prognoza oddziaływania na środowisko do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*, Warszawa 2022.

[16] *Raport o stanie środowiska województwa mazowieckiego w 2020 r.*, GIOŚ, Warszawa 2020.

[17] *Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2023*, GUS, Warszawa 2023.

[18] *Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów 2019–2023*, PGL LP, Sękocin Stary 2024.

[19] *Rocznik Statystyczny Leśnictwa*, GUS, Warszawa 2023.

[20] BDL GUS, stan na 2023 r.

[21] Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.

województwa. Wyniki oceny z 2022 r. wskazują, że – aby przywrócić obowiązujące standardy jakości powietrza – należy podjąć działania w strefach:

- aglomeracja warszawska (ze względu na poziom dopuszczalny dwutlenku azotu NO_2 i pyłu zawieszonego PM10),
- miasto Radom oraz strefa mazowiecka (ze względu na poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10).

Ponadto, we wszystkich czterech strefach został przekroczony poziom celu długoterminowego ozonu. Dla pozostałych zanieczyszczeń, tj. dwutlenku siarki, pyłu zawieszonego PM2,5, tlenku węgla, benzenu, ołowiu, arsenu, kadmu oraz niklu w pyle zawieszonym PM10, tlenków azotu, na terenie wszystkich stref województwa mazowieckiego poziomy dopuszczalne lub docelowe zostały dotrzymane (klasa A).

W celu ograniczenia tego typu emisji, od 1 października 2023 r. w granicach Warszawy zabroniono używania węgla kamiennego oraz jego pochodnych. Istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza oraz hałasu, zwłaszcza na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o dużym natężeniu ruchu, jest komunikacja samochodowa. Zanieczyszczenia pyłowe powstają głównie w wyniku ścierania się opon i nawierzchni dróg oraz hamulców, natomiast tlenki azotu emitowane są z układów wydechowych pojazdów. Natężenie emisji pochodzących z komunikacji zwiększa się na przestrzeni lat wraz ze wzrostem ilości pojazdów silnikowych, zwłaszcza samochodów oraz ciągników. Smog komunikacyjny jest problemem przede wszystkim aglomeracji warszawskiej oraz dużych miast. W okresie grzewczym, w połączeniu z niską emisją oraz niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi, smog staje się bardziej uciążliwy, wpływając negatywnie na zdrowie ludzi, żywotność ekosystemów oraz poszczególnych roślin i zwierząt.

Kolejnym źródłem zanieczyszczeń jest przemysł, gdzie emitentami są zakłady szczególnie uciążliwe, do których należą m.in.: elektrociepłownie, kotłownie i zakłady przemysłowe zlokalizowane w Płocku, Warszawie, Kozienicach i Ostrołęce. Pochodzące z tych punktowych źródeł emisje uzależnione są przede wszystkim od branży oraz stosowanej w danym zakładzie technologii. Ze względu na dużą wysokość kominów, przemysł w znacznym stopniu emituje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zła jakość powietrza przyczynia się do występowania szeregu chorób cywilizacyjnych. Uzyskanie jej zdecydowanej poprawy na Mazowszu wymaga dalszych działań, w szczególności w zakresie redukcji niskiej emisji. Ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery wymaga przede wszystkim rozbudowy i modernizacji miejskich sieci ciepłowniczych, wymiany indywidualnych źródeł ciepła, termomodernizacji budynków, zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii w ciepłownictwie, zwiększania udziału transportu zbiorowego i rowerowego oraz zwiększania powierzchni terenów zieleni.

Czynnikiem wpływającym na jakość powietrza są też uciążliwości zapachowe. Do najbardziej problematycznych i jednocześnie najpowszechniejszych źródeł emisji odorów należą: wielkopowierzchniowe chlewnie i fermy drobiarskie, oczyszczalnie ścieków oraz obiekty gospodarki odpadami, jak też zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego. Źródłem znacznych uciążliwości zapachowych jest również rafineria ropy naftowej w Płocku[22].

3.6. Hałas

Ruch komunikacyjny jest głównym źródłem hałasu w województwie mazowieckim. Hałas drogowy (uliczny) związany jest przede wszystkim z ruchem samochodowym i stanowi zagrożenie na terenach zurbanizowanych. Systematyczny wzrost ilości pojazdów, długości dróg oraz nasilenie ciężarowego ruchu tranzytowego w regionie przyczynia się do zwiększenia uciążliwości spowodowanych nadmiernym hałasem. Obserwuje się również coraz większe oddziaływanie towarzyszące rozwojowi transportu lotniczego, zaś emisje uciążliwych dźwięków związane z przemysłem i działalnością usługową mają coraz mniejsze znaczenie. Duże uciążliwości akustyczne charakterystyczne są dla Warszawy, w której kumulują się wszystkie rodzaje hałasu, a także jej aglomeracji oraz większych miast[23]. W celu dostosowania poziomu hałasu w środowisku do poziomu dopuszczalnego sporządzane są mapy akustyczne oraz programy ochrony środowiska przed hałasem. Są to uchwalane przez Sejmik Województwa strategiczne dokumenty stanowiące akty prawa miejscowego, wpisujące się w długoterminowy plan ochrony mieszkańców przed hałasem.

3.7. Surowce mineralne

W województwie mazowieckim, cechującym się nizinnym charakterem rzeźby terenu, dominują złoża skał osadowych okruchowych pozyskiwane odkrywkowo. Z grupy surowców energetycznych rozpoznane zostały pojedyncze złoża gazu ziemnego, ropy naftowej i węgla brunatnego. Złoża te nie są obecnie

[22] *Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, Część I., Warszawa 2023.

[23] *Prognoza oddziaływania na środowisko do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*, Warszawa 2022.

eksploatowane. Na południu, w powiatach szydłowieckim i przysuskim, występują skały osadowe lite (piaskowce) w postaci kamieni łamanych i blocznych, pozyskiwane w kamieniołomach. Największe znaczenie dla gospodarki regionu mają piaski i żwiry, znajdujące szerokie zastosowanie w budownictwie, a także surowce ilaste ceramiki budowlanej. Występują one powszechnie niemal na terenie całego województwa w licznych złożach, które często leżą blisko siebie, tworząc skupiska. W gospodarce Polski nie mają one jednak większego znaczenia, gdyż stanowią zaledwie ok. 7% zasobów krajowych piasków i żwirów[24]. Zasoby kopalin są nieodnawialne, powinny być zatem użytkowane w sposób zrównoważony. Ich wydobycie powoduje lokalne zmiany krajobrazu oraz stosunków wodnych. Obniżenie poziomu wód gruntowych w sąsiedztwie odkrywkowej eksploatacji złóż stanowi zagrożenie dla pobliskich siedlisk roślinnych oraz rolnictwa. Właściwa rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych, dzięki tworzeniu nowych ekosystemów leśnych lub wodnych, może zrównoważyć koszty działalności wydobywczej.

3.8. Obszary chronione i różnorodność biologiczna

Obszary prawnie chronione w 2023 r. obejmowały 29,7% powierzchni województwa mazowieckiego[25]. System prawnej ochrony przyrody w województwie tworzą:

- Kampinoski Park Narodowy o powierzchni ponad 38 tys. ha, uznany w 2000 r. przez UNESCO za Rezerwat Biosfery „Puszcza Kampinoska". Jedyny w województwie park narodowy położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Warszawy i obejmuje fragment pradoliny Wisły w zachodniej części Kotliny Warszawskiej. Ok. 71% powierzchni KPN stanowią lasy. W znacznej mierze porastają one kompleksy wydmowe, między którymi znajdują się rozległe obszary bagien porośnięte olsami i łęgami. Obok ochrony przyrody, celem powołania KPN była ochrona pamiątek historii i kultury znajdujących się na terenie Puszczy Kampinoskiej. Bezpośrednie sąsiedztwo z aglomeracją warszawską sprawia, że KPN jest jednym z lepiej przystosowanych polskich parków narodowych do uprawiania turystyki i rekreacji dzięki bogatej ofercie dydaktyki przyrodniczej oraz rozwiniętej sieci szlaków turystycznych, w tym rowerowych. Charakterystycznym zwierzęciem dla parku i jego symbolem jest łoś.
- 190 rezerwatów przyrody, które w województwie zajmują powierzchnię ponad 19,5 tys. ha[26]. Dzięki tej formie chronione są naturalne lub mało zmienione ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, w tym siedliska roślin, zwierząt, grzybów, a także przyroda nieożywiona. Najliczniejszą grupę stanowią rezerwaty leśne i faunistyczne; pozostałe to: krajobrazowe, florystyczne, torfowiskowe, wodne, przyrody nieożywionej i jeden rezerwat stepowy. Podstawowym dokumentem dotyczącym rezerwatów, zawierającym cele ochrony oraz listę działań ochronnych, jest plan ochrony, ustanawiany w postaci zarządzenia przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Dla pozostałych rezerwatów przyrody, do czasu ustanowienia planu ochrony, sporządza się zadania ochronne.
- 9 parków krajobrazowych, spośród których 5, znajdujących się całkowicie w granicach województwa: Mazowiecki, Nadbużański, Kozienicki, Chojnowski i Brudzeński, wchodzi w skład Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Pozostałe 4 parki: Gostynińsko-Włocławski, Górznieńsko-Lidzbarski, Bolimowski i Podlaski Przełom Bugu, położone są na granicy z województwami ościennymi. Łączna powierzchnia parków wynosi ponad 173,5 tys. ha. Obejmują one obszary chronione z uwagi na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe. Posiadają niższy status ochronny niż parki narodowe i rezerwaty przyrody – na ich terenie dopuszcza się działalność gospodarczą, jednak z ograniczeniami wynikającymi z celów ochrony. Parki krajobrazowe służą także turystyce i rekreacji, wypoczynkowi oraz edukacji ekologicznej.
- 30 obszarów chronionego krajobrazu, zajmujących łącznie ponad 836,5 tys. ha. Obejmują one tereny wyróżniające się krajobrazowo, o zróżnicowanych ekosystemach: dolin rzecznych, ciągów wzgórz, kompleksów leśnych, torfowisk oraz wydm. Są wartościowe m.in. ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem.
- Obszary Natura 2000, utworzone dzięki dyrektywom Unii Europejskiej: „ptasiej" i „siedliskowej" w celu zachowania bardzo rzadkich w skali Europy lub zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk przyrodniczych. Należy podkreślić, iż znaczna część obszarów

[24] *Prognoza oddziaływania na środowisko do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*, Warszawa 2022.

[25] *Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2023*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2023.

[26] BDL GUS, stan na 2023 r.

Natura 2000 pokrywa się wzajemnie. W województwie położonych jest w całości lub częściowo 16 obszarów specjalnej ochrony ptaków, 63 wyznaczone na podstawie dyrektywy siedliskowej (24 obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i 39 specjalnych obszarów ochrony siedlisk) oraz 1 obszar chroniony na mocy zarówno dyrektywy „ptasiej", jak i „siedliskowej" (Puszcza Kampinoska PLC140001).

- 902 użytki ekologiczne będące pozostałościami naturalnych ekosystemów. Obecnie mają one znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Ich celem jest zachowanie unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, które stanowią przykładowo: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub sezonowego przebywania.
- 35 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, które cechuje wyjątkowość walorów widokowych lub estetycznych krajobrazów naturalnych i kulturowych. Są to miejsca często znacznie przekształcone na skutek działalności człowieka, w których obok obiektów kulturowych harmonijnie współistnieje przyroda. Ochroną objęte są m.in. zabytkowe budowle: pałacyki, dworki, kościoły wraz z towarzyszącą im przyrodą (zespoły pałacowo-parkowe).
- 7 stanowisk dokumentacyjnych, które stanowią ważne pod względem naukowym i dydaktycznym miejsca występowania form geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskiń lub schronisk podskalnych wraz z namuliskami oraz fragmentów eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Ochroną na stanowiskach dokumentacyjnych objęta jest także cała występująca na ich obszarze fauna i flora.
- Pomniki przyrody – głównie są to okazałe, pojedyncze drzewa, ich grupy bądź aleje, a także głazy narzutowe odznaczające się indywidualnymi, wyróżniającymi je cechami o wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej czy historycznej. Ich ilość często ulega zmianom z uwagi na względną łatwość utraty walorów. W 2023 r. w województwie mazowieckim znajdowały się 4032 pomniki przyrody[27].

[27] BDL GUS, stan na 2023 r.

Utrzymanie systemu obszarów chronionych służy ochronie bogactwa przyrodniczego województwa, a także zachowaniu bioróżnorodności. Funkcję łączników między różnymi obszarami chronionymi pełni sieć korytarzy ekologicznych, wyznaczona w 2005 r. przez GDOŚ. Koncepcja korytarzy ma na celu zapewnienie ciągłości środowiska oraz tras migracji zwierząt, a wraz z nimi służy rozprzestrzenianiu innych, mniej „ruchliwych" organizmów, np. roślin i grzybów. Dzięki sieci zapobiega się wymieraniu gatunków na poziomie lokalnym, zmniejszaniu różnorodności biologicznej, a także zapewniona jest wymiana genów między populacjami oraz ciągłość ekologiczna i populacyjna, sięgająca daleko poza granice województwa, a nawet kraju.

3.9. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

W przypadku braku realizacji *Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo* nie prognozuje się znaczących zmian istniejącego środowiska.

4. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Za obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko w niniejszej *Prognozie* przyjęto miejsca realizacji projektów – obiekty budowlane wraz z ich najbliższym otoczeniem[28]. Stan środowiska określono na podstawie analizy m.in. występowania obiektów względem form ochrony przyrody, położenia ich w sąsiedztwie terenów objętych zagrożeniem powodziowym (zalaniem wodą 100-letnią, tj. odpowiadającą zagrożeniu powodziowemu wynoszącemu 1%[29]) oraz w obrębie krajobrazów priorytetowych wskazanych w audycie krajobrazowym województwa mazowieckiego[30]. Z uwagi na lokalizację obiektów – w większości w miastach lub na terenach poddanych uprzednio zagospodarowaniu – rzeczywisty stan środowiska wokół nich należy uznać za

[28] Zgodnie z wykazem projektów przeznaczonych do realizacji, stanowiącym załącznik nr 2 do *Planu wykonawczego*.

[29] Mapy zagrożenia powodziowego – Obszary zagrożenia powodziowego 1% opublikowane 4 listopada 2022 r. przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, https://dane.gov.pl/pl/dataset/2178,mapa-zagrozenia-powodziowego-mzp

[30] *Uchwała nr 48/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 marca 2024 r.*

stabilny i poddany kontroli człowieka (nie licząc sytuacji ekstremalnych czy też gwałtownych zjawisk pogodowych). Podlega on znaczącej antropopresji poprzez zagospodarowanie od czasów historycznych.

W ramach analizy stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem zauważalna jest różnica między projektami realizowanymi w miastach w otoczeniu silnie zurbanizowanym, a tymi zlokalizowanymi w mniejszych miejscowościach. W pierwszym przypadku trudno mówić o znaczących interakcjach między miejscami realizacji projektów a terenami biologicznie czynnymi oraz wskazać znaczące oddziaływanie na środowisko danego obiektu, a nie skumulowane oddziaływanie całego obszaru zabudowanego.

Projekty zlokalizowane poza silnie zurbanizowanymi obszarami mają możliwość większej interakcji z przyrodą poprzez ich realizacje na obszarze np. wyodrębnionych zespołów pałacowo-parkowych. Tego typu formy zagospodarowania są potencjalnie bardziej związane ze środowiskiem przyrodniczym, a ich oddziaływania przestrzenne są utrwalane od czasów, kiedy te założenia powstawały. Obecna ingerencja mogłaby być znacząco niekorzystna w wypadku zastosowania dawnych technologii budowalnych i mniej restrykcyjnych niż obecnie przepisów ochrony środowiska, jednakże wskazane w *Planie wykonawczym* projekty realizowane będą z zachowaniem najnowszych standardów technologicznych i prawnych w zakresie ochrony środowiska oraz poszanowaniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Część spośród analizowanych obiektów przeznaczonych do realizacji znajduje się w obrębie obszarów prawnie chronionych:

- dwa obiekty w Otrębusach (projekty nr 5 i 18), położone na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- obiekt w miejscowości Nowe Wymyśle należący do Muzeum Mazowieckiego w Płocku (projekt nr 10), położony na terenie Gostynińsko-Gąbińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz na skraju obszaru Natura 2000 – Kampinoska Dolina Wisły (PLH140029),
- obiekt w Bieżuniu (projekt nr 11) należący do Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, zlokalizowany na obszarze Natura 2000 Dolina Wkry i Mławki (PLB140008) oraz na Obszarze Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry,
- obiekty, które mają powstać w ramach projektu nr 17, tj. w Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, będą położone w obrębie obszarów Natura 2000 Dolina Liwca (PLB140002), Ostoja Nadliwiecka (PLH140032) oraz Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- obiekt w Nowych Iganiach w ramach projektu nr 16 – znajdujący się w granicach Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Zidentyfikowano również występowanie pomników przyrody w sąsiedztwie lokalizacji planowanych do realizacji projektów:

- w sąsiedztwie Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu występuje dąb szypułkowy „Fastigiata" (projekt nr 12),
- w Parku Pałacowym w Czarnolesie znajduje się grab zwyczajny i dwa dęby szypułkowe (projekt nr 14),
- w sąsiedztwie Bursy Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze" im. Tadeusza Sygietyńskiego w Otrębusach występuje wieloobiektowy pomnik przyrody: Aleja Karolińska z lipami drobnolistnymi (projekt nr 18),
- w Parku Pałacowym we Wsoli występują dwa dęby szypułkowe (projekt nr 21).

Przestrzenne położenie projektów na tle związanych z nimi obszarowych form ochrony przyrody w ujęciu regionalnym przedstawia Ryc. 1.

Nie stwierdzono występowania analizowanych obiektów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Jedynie Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, gdzie planowana jest budowa dwóch obiektów (projekt nr 17), otoczone jest (z wyłączeniem drogi dojazdowej) obszarami narażonymi na zalanie wodą 100-letnią. W zakresie analizowanych obiektów zlokalizowanych na terenach otwartych należy zwrócić uwagę na sąsiedztwo z bardzo wrażliwymi na zmiany środowiskowe obszarami podmokłymi. Są to położone w sąsiedztwie projektu nr 17 (poniżej 500 metrów) dwa torfowiska niskie o łącznej powierzchni ok. 200 ha, znajdujące się po obu stronach rzeki Liwiec. Podobnie w odległości ok. 200 m od planowanych przedsięwzięć znajdują się torfowiska niskie: na południe od obiektu w Gołotczyźnie (projekt nr 8), co jest związane z biegiem rzeki Sony, na północ od nieruchomości w miejscowości Nowe Wymyśle (projekt nr 10) oraz na zachód od zespołu pałacowego w Bieżuniu (projekt nr 11).

Z listy projektów przeznaczonych do realizacji, 12 położonych jest w obrębie krajobrazów priorytetowych wyznaczonych w ramach audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego. Wszystkie projekty należą do typów miejskich lub wielkomiejskich[31]. Najwięcej z nich znajduje się w Radomiu (w obrębie krajobrazu 14-318.86-231 o podtypie 9a), i są to: 3 obiekty w gestii Muzeum im. Jacka Malczewskiego oraz 1 obiekt Mazowieckiego Centrum Sztuki Współczesnej

[31] Według klasyfikacji krajobrazów z załącznika nr 2 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 394 z późn. zm.).

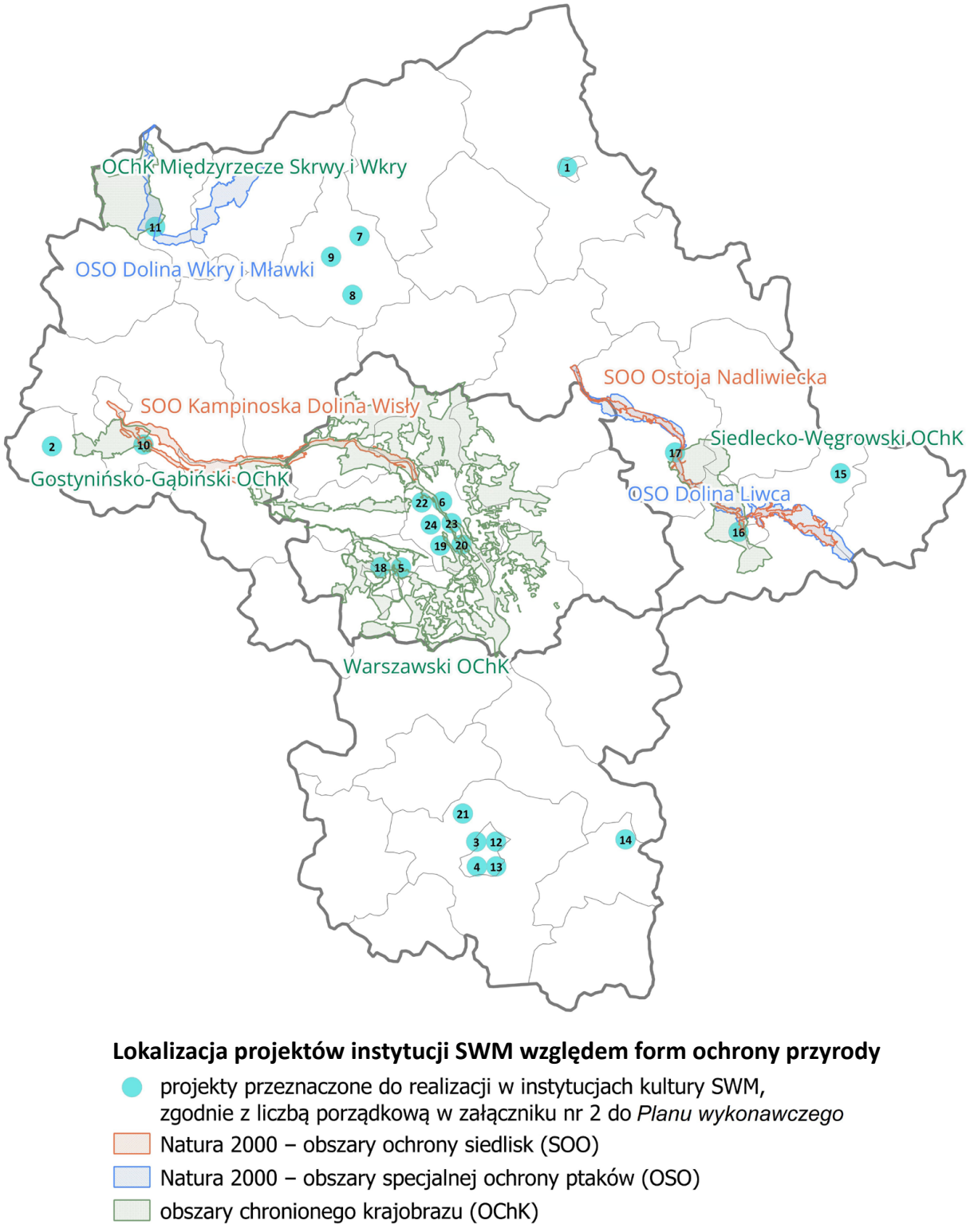

Ryc. 1. Formy ochrony przyrody, w obrębie których zlokalizowane są projekty przeznaczone do realizacji
Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie danych GDOŚ

„Elektrownia". Natomiast w Warszawie, w przypadku krajobrazu wielkomiejskiego zespołu urbanistycznego o zachowanych założeniach historycznych (podtyp 10a, krajobraz 14-318.76-025) występują trzy obiekty: Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, Biblioteka Publiczna Miasta Stołecznego Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego oraz Państwowe Muzeum Etnograficzne. Dwa obiekty znajdują się w krajobrazie wielkomiejskim (14-318.76-109), i są to: Muzeum Niepodległości oraz Warszawska Opera Kameralna. Kolejne 3 obiekty znajdują się w 3 różnych jednostkach krajobrazowych: Muzeum Azji i Pacyfiku im. Andrzeja Wawrzyniaka w Warszawie (14-318.75-085), Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce (14-318.66-102) oraz obiekt Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie[32] (14-318.64-192).

Projekty przeznaczone do realizacji w ramach *Planu wykonawczego* nie stanowią przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z *rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2019 r. poz.1839 z późn. zm.).

5. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie *ustawy o ochronie przyrody*

W celu rozpoznania istniejących problemów ochrony środowiska, istotnych z punktu widzenia realizacji *Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo*, przeanalizowano stan środowiska województwa w odniesieniu do poszczególnych inwestycji przedstawionych w załączniku nr 2 do *Planu wykonawczego* oraz problemów ochrony środowiska zidentyfikowanych w dokumentach już istniejących.

Dodatkowo na obszarach podlegających ochronie na podstawie *ustawy o ochronie przyrody*[33] przeanalizowane zostały problemy związane z zakłóceniami w funkcjonowaniu przyrody, które zaistnieć mogą podczas realizacji i funkcjonowania planowanych inwestycji.

W wyniku analizy nie stwierdzono lokalizacji inwestycji objętych *Planem* w najcenniejszych przyrodniczo obszarach o największym reżimie ochronnym, tj. rezerwatach przyrody, parkach narodowych i krajobrazowych. Szczególnie istotne, ze względu na zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, jest położenie inwestycji w stosunku do obszarów należących do sieci Natura 2000.

Intensywność ww. zagrożeń, zidentyfikowanych w planach zadań ochronnych, istotnych z punktu widzenia realizowanych projektów, może potencjalnie nasilić się poprzez zwiększoną presję turystyczną, związaną z planowanym zwiększeniem ruchu turystycznego.

Na obszarach chronionego krajobrazu planowanych do realizacji jest 6 przedsięwzięć o zróżnicowanym charakterze. Mimo iż w myśl *ustawy o ochronie przyrody*, ta forma ochrony nie wymaga sporządzania planistycznego dokumentu regulującego ochronę przyrody w ich obrębie, trzeba mieć na uwadze potencjalnie niekorzystny wpływ inwestycji na przyrodę (w tym krajobraz) na poziomie lokalnym w trakcie ich realizacji, a zwłaszcza tych polegających na budowie nowych obiektów lub ich rewitalizacji. W odniesieniu do obszarów chronionego krajobrazu inwestycje w ramach *Planu wykonawczego* należy realizować zgodnie z *ustawą o ochronie przyrody* oraz z przepisami odrębnymi:

- *rozporządzeniem nr 23 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Międzyrzecze Skrwy i Wkry* (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2005 r. nr 91, poz. 2455 z późn. zm.),
- *rozporządzeniem nr 15 Wojewody Mazowieckiego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Gostynińsko-Gąbińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2006 r. nr 157, poz. 6152 z późn. zm.),
- *rozporządzeniem nr 3 Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2007 r. nr 42, poz. 870 z późn. zm.),
- *uchwałą nr 137/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 września 2018 r. w sprawie Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2018 r. poz. 9054 z późn. zm.).

[32] Obiekt położony w Ciechanowie przy ul. Warszawskiej; istnieją jeszcze inne obiekty tej instytucji (Ciechanów – ul. Zamkowa, Gołotczyzna – ul. Świętochowskiego).

[33] Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.

Tabela 2. Zagrożenia związane z realizacją i funkcjonowaniem inwestycji dla obszarów Natura 2000 na podstawie planów zadań ochronnych

Numer i nazwa projektu	Nazwa i kod obszaru Natura 2000 *Plan zadań ochronnych (nazwa aktu prawnego)*	Zagrożenia zidentyfikowane w planie zadań ochronnych z uwzględnieniem celów i przedmiotów ochrony
Nr 10: Rewaloryzacja nieruchomości w miejscowości Nowe Wymyśle – oddział Muzeum Mazowieckiego w Płocku	Obszar N2000 Kampinoska Dolina Wisły PLH140029 *Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 27 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Kampinoska Dolina Wisły PLH140029*[34]	**Potencjalne:** 1. 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion,* 2. 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*: Tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane – w obrębie obszaru Natura 2000 występują tereny atrakcyjne pod zabudowę jednorodzinną i turystyczną, co może w przyszłości skutkować wzrostem antropopresji, m.in. w formie zniekształcenia strefy brzegowej starorzeczy, zanieczyszczenia i zaśmiecania ich otoczenia. Część stanowisk gatunku znajduje się blisko zabudowy wiejskiej. Kumak nizinny jest wrażliwy na urbanizację. Zabudowa zajmuje niewielki obszar, więc stanowi bardzo słabe oddziaływanie. 3. 1084 Pachnica dębowa *Osmoderma eremita*: Wandalizm – działania polegające na uszkadzaniu spróchniałych drzew poprzez np. ich zaśmiecanie lub dewastację (odrywanie kory i drewna, odsłanianie dziupli, wypalanie), w bezpośredni lub pośredni sposób może wpływać na stan zachowania gatunku oraz utrzymanie optymalnych warunków siedliskowych do jego występowania.
Nr 11: Rewitalizacja zespołu pałacowego i założenia obronnego w Bieżuniu	Obszar N2000 Doliny Wkry i Mławki PLB140008 *Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki PLB140008*[35]	**Potencjalne:** 1. A153 Kszyk *Gallinago gallinago,* 2. A160 Kulik wielki *Numenius arquata,* 3. A272 Podróżniczek *Luscinia svecica,* 4. A371 Dziwonia *Carpodacus rythrinus:* Inne rodzaje sportu i aktywnego wypoczynku – spływy kajakowe wraz z okazjonalną turystyką pieszą oraz aktywnością okolicznych mieszkańców mogą powodować płoszenie ptaków w sezonie lęgowym.
Nr 17: Budowa obiektów: budynku edukacyjno-warsztatowego oraz budynku wystawienniczego na terenie Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie	Obszar N2000 Dolina Liwca PLB140002 *Zarządzenie nr 12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Liwca PLB140002*[36]	**Istniejące:** 1. A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus,* 2. A127 Żuraw *Grus grus,* 3. A043 Gęgawa *Anser anser,* 4. A052 Cyraneczka *Anas crecca,* 5. A055 Cyranka *Anas querquedula,* 6. A153 Kszyk *Gallinago gallinago,* 7. A156 Rycyk *Limosa limosa,* 8. A168 Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*: Inne typy zabudowy – rozwój zabudowy letniskowej prowadzący do zwiększenia antropopresji i ograniczenia dostępności siedlisk. 9. A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus,* 10. A127 Żuraw *Grus grus,* 11. A197 Rybitwa czarna *Chlidonias niger,* 12. A052 Cyraneczka *Anas crecca,* 13. A055 Cyranka *Anas querquedula,* 14. A142 Czajka *Vanellus vanellus,* 15. A156 Rycyk *Limosa limosa,* 16. A160 Kulik wielki *Numenius arquata,* 17. A168 Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*: Sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze – intensywna penetracja (piesi, samochody), zwłaszcza w dni wolne od pracy, prowadzi do niepokojenia ptaków, porzucania lęgów oraz obniżenia jakości siedlisk. 18. A140 Siewka złota *Pluvialis apricaria*: Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka – płoszenie stad ptaków zatrzymujących się podczas wędrówki.

[34] Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2023 r. poz. 35.

[35] Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2014 r. poz. 3722.

[36] Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2014 r. poz. 3825.

Numer i nazwa projektu	Nazwa i kod obszaru Natura 2000 *Plan zadań ochronnych (nazwa aktu prawnego)*	Zagrożenia zidentyfikowane w planie zadań ochronnych z uwzględnieniem celów i przedmiotów ochrony
	Obszar N2000 Ostoja Nadliwiecka PLH140032 *Zarządzenie nr 14 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nadliwiecka PLH140032*[37]	**Istniejące:** 1. 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*: Usprawniony dostęp do obszaru – obserwowany wzrost penetracji terenu doliny przez wypoczywających turystów zwłaszcza nad zbiornikami wodnymi, skutkuje nieumyślnym zadeptywaniem młodych osobników płazów, pozostawianiem opakowań będących śmiertelną pułapką dla płazów, zabijaniem umyślnym napotkanych osobników. 2. 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina,* 3. 1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatu*: Drogi twarde – na drogach utwardzonych, zwłaszcza przebiegających w pobliżu zbiornika rozrodczego, płazy często giną pod kołami. **Potencjalne:** 1. 1337 Bóbr europejski C*astor fiber*, 2. 1155 Wydra *Lutra lutra*: Śmierć lub uraz zwierząt w wyniku kolizji – sąsiedztwo arterii komunikacyjnych, jakimi są drogi, może powodować kolizje z poruszającymi się pojazdami. 3. 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*: Wandalizm – zagrożenie wzrasta w miarę zwiększania się dostępności danego terenu.

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie zarządzeń RDOŚ

6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

Priorytetowe traktowanie ochrony środowiska znajduje swoje odzwierciedlenie w zagadnieniach i celach środowiskowych, ustanowionych na poziomie międzynarodowym i wspólnotowym, zawartych w konwencjach międzynarodowych oraz kluczowych aktach tworzących Wspólnotę UE. Dokumenty te są podstawą dla unijnych i polskich norm prawnych.

Analiza celów ochrony środowiska, omówionych w niżej przytoczonych dokumentach, wskazuje na położenie nacisku na zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego, dążenie do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, ochronę bioróżnorodności, promowanie ochrony i planowania krajobrazu, łagodzenie i ograniczanie skutków zmian klimatu, które bezpośrednio bądź pośrednio odnoszą się do polityki w obszarze kultury i dziedzictwa oraz rozwoju województwa mazowieckiego.

6.1. Dokumenty międzynarodowe

- *Konwencja Berneńska z dnia 19 września 1979 r. o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk*, ratyfikowana przez Polskę 12 lipca 1995 r. Konwencja ma na celu wspieranie działań chroniących gatunki dzikiej fauny i flory wraz z ich naturalnymi siedliskami, w szczególności tych, których ochrona wymaga współpracy między kilkoma państwami. W dokumencie priorytetowo potraktowano ochronę gatunków zagrożonych i ginących, w tym wędrownych.
- *Konwencja Bońska o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt*, sporządzona 23 czerwca 1979 r., została przyjęta w celu ochrony dzikich zwierząt migrujących, stanowiących ważne elementy poszczególnych ekosystemów. Za zwierzęta migrujące uznano gatunki, które w sposób cykliczny i przewidywalny przemieszczają się między państwami, w różnych cyklach życiowych. Polska jest stroną Konwencji od 1 maja 1996 r., także stroną *porozumienia o ochronie populacji*

[37] Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2014 r. poz. 3827.

europejskich nietoperzy (EUROBATS), zawartego na podstawie załącznika drugiego Konwencji, w którym wskazano zwierzęta mające nieodpowiedni stan zachowania populacji. Porozumienie podpisano uznając, że ze względu na degradację siedlisk naturalnych nietoperzy, niepokojenie ich w schronieniach oraz stosowanie niektórych pestycydów, stan zachowania liczebności tych zwierząt jest zagrożony.

- *Konwencja Ramsarska z dnia 2 lutego 1971 r. o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe*, ratyfikowana przez Polskę 6 stycznia 1977 r. Celem sporządzenia dokumentu jest ochrona i zrównoważone użytkowanie mokradeł, zwłaszcza jako siedlisk charakterystycznej flory i fauny, w szczególności ptactwa. Na terenie województwa mazowieckiego nie wyznaczono dotąd takich obszarów[38], jednakże zgodnie z art. 4 ust. 1 Konwencji, każda z umawiających się stron przyczyni się do utrzymania obszarów wodno-błotnych i ptactwa wodnego oraz sprawować będzie odpowiedni nadzór nad nimi, również na obszarach nieumieszczonych w „Spisie obszarów Ramsar". W województwie mazowieckim takie obszary związane są głównie z dolinami rzek, jeziorami oraz torfowiskami na zwydmionych tarasach nadzalewowych.
- *Konwencja o różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro z dnia 5 czerwca 1992 r.*, ratyfikowana przez Polskę 13 grudnia 1995 r., została sporządzona, aby zapewnić międzynarodowe ramy prawne dla działań na rzecz bioróżnorodności. Celem Konwencji jest ochrona różnorodności biologicznej, dotyczącej zróżnicowania w obrębie gatunku, pomiędzy nimi oraz ekosystemami, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy podział korzyści wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych. Zgodnie z postanowieniami dokumentu, każda ze stron, w zależności od możliwości i potrzeb, m.in. ustanawia system obszarów chronionych lub obszarów, w obrębie których muszą zostać podjęte specjalne działania w celu ochrony różnorodności biologicznej, wspiera ochronę ekosystemów i naturalnych siedlisk oraz zdolnych do życia populacji gatunków w ich naturalnym otoczeniu oraz zapobiega wprowadzaniu zagrażających im obcych gatunków. Polska aktywnie uczestniczy w pracach toczących się w ramach niniejszej Konwencji, poprzez udział m.in. w posiedzeniach grupy roboczej utworzonej w celu wypracowania projektu nowego globalnego porozumienia.
- *Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu sporządzona w Nowym Jorku 9 maja 1992 r.*, ratyfikowana przez Polskę 16 czerwca 1994 r. Dokument określa ramy współpracy międzynarodowej w zakresie ograniczenia efektu cieplarnianego i negatywnych skutków zmian klimatu, zwłaszcza antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych, a także ochrony i podnoszenia wydajności pochłaniaczy i zbiorników tych gazów. Uzupełnieniem niniejszej Konwencji jest protokół z Kioto sporządzony 11 grudnia 1997 r.
- *Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska,* sporządzona w Aarhus 25 czerwca 1998 r., ratyfikowana przez Polskę 31 grudnia 2001 r. Jej celem jest przyczynienie się do ochrony praw człowieka do życia w czystym środowisku, dostępu do informacji, udziału w procedurach uzgodnieniowych oraz ocen oddziaływania na środowisko. Proces przeprowadzania ocen strategicznych jest podstawą dokonywania uzgodnień inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko.
- *Europejska Konwencja Krajobrazowa przyjęta w dniu 20 października 2000 r. we Florencji*, ratyfikowana przez Polskę 24 czerwca 2004 r., stanowi jedyny międzynarodowy akt dedykowany w całości zagadnieniu krajobrazu. Dokument ma na celu promowanie ochrony, gospodarowania i planowania krajobrazu oraz organizowanie współpracy w tym zakresie. Zgodnie z postanowieniami Konwencji, strony są zobowiązane do podjęcia działań ukierunkowanych m.in. na prawne uznanie krajobrazu jako istotnego komponentu otoczenia ludzi i wdrożenia polityki w zakresie jego ochrony. Konwencja dotyczy obszarów lądowych oraz wód śródlądowych i morskich, krajobrazów wiejskich, miejskich, podmiejskich i przyrodniczych, które mogą zostać uznane za wyjątkowe, jak i pospolite czy zdegradowane. W preambule dokumentu podkreślono, że krajobraz jest podstawowym komponentem europejskiego dziedzictwa zarówno przyrodniczego, jak i kulturowego, pełniącym ważną rolę w publicznych zainteresowaniach dziedzinami kultury, ekologii i sprawami społecznymi, natomiast turystykę i rekreację wymieniono jako czynniki przyspieszające przekształcanie krajobrazów.
- *Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, przyjęta podczas Szczytu*

[38] https://rsis.ramsar.org/ris-search?page=1&f%5B0%5D=regionCountry_en_ss%3AEurope&f%5B1%5D=regionCountry_en_ss%3APoland&pagetab=0

Zrównoważonego Rozwoju ONZ w dniu 25 września 2015 r. w Nowym Jorku. Dokument określa 17 celów i 169 związanych z nimi zadań, zapewniających równowagę między 3 aspektami zrównoważonego rozwoju: środowiskowym, gospodarczym i społecznym. Wśród celów odnoszących się do ochrony środowiska, z uwzględnieniem kwestii dziedzictwa kulturowego i turystyki, określono:

- Cel 4: Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie, którego uszczegółowienie dotyczy m.in. konieczności edukacji w zakresie różnorodności kulturowej i wkładu kultury w zrównoważony rozwój (zadanie 4.7),
- Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, w ramach którego jako jeden z celów cząstkowych wymieniono opracowanie i wdrożenie polityki promującej zrównoważoną turystykę, popularyzującą lokalną kulturę i produkty (zadanie 8.9),
- Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, dotyczący m.in. wzmacniania wysiłków na rzecz ochrony i zabezpieczenia światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (zadanie 11.4),
- Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, w ramach którego jako jeden z celów cząstkowych wskazano opracowanie i wdrożenie narzędzi monitorujących wpływ zrównoważonego rozwoju na zrównoważoną turystykę tworzącą miejsca pracy oraz promującą lokalną kulturę i produkty (zadanie 12b).

6.2. Dokumenty wspólnotowe

- Traktaty o Unii Europejskiej (*Traktat o Unii Europejskiej*, *Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej* i *Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską*; 1993–2009), mające charakter umów międzynarodowych, wyznaczają kompetencje dzielone między UE a państwa członkowskie. Jako zadanie Wspólnoty, obok wspierania pokoju i dobrobytu, wskazują dążenie do osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego przy zachowaniu wysokiego poziomu ochrony środowiska i poprawy jego jakości. Traktaty dotyczą m.in. następujących dziedzin: rynek wewnętrzny, polityka społeczna, spójność gospodarcza, społeczna, rolnictwo i rybołówstwo, środowisko naturalne, turystyka, ochrona konsumentów, transport, sieci transeuropejskie, energia, przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, zdrowie publiczne.
- *Odnowiona Strategia Trwałego Rozwoju* (2006 r.), stanowiąca aktualizację *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej* z 2001 r. Jej głównym założeniem jest trwały rozwój, uwzględniający potrzeby obecnego pokolenia, bez szkody dla możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń. Strategia jako jeden z czterech głównych celów wskazuje ochronę środowiska naturalnego, w ramach którego zobowiązano się do utrzymania potencjału Ziemi, będąc świadomym ograniczoności jej zasobów. Wymienia także konieczność przeciwdziałania dalszemu zanieczyszczeniu środowiska oraz promuje zrównoważoną produkcję i konsumpcję w celu zminimalizowania wpływu rozwoju gospodarczego na środowisko.
- *Europejski Zielony Ład*, przyjęty 11 grudnia 2019 r., to program określający konieczne do podjęcia działania w zakresie przeprowadzenia transformacji ekologicznej przez kraje członkowskie w celu przekształcenia Europy w sprawiedliwe, dostatnie i neutralne klimatycznie społeczeństwo z innowacyjną i konkurencyjną gospodarką. Dokument zakłada przebudowę gospodarki UE, która pozwoli na osiągnięcie zerowego poziomu emisji gazów cieplarnianych netto oraz oddzielenie rozwoju gospodarczego od wykorzystania zasobów naturalnych. Program zobowiązuje do większej dbałości, ochrony i restytucji naturalnych ekosystemów, racjonalnego wykorzystywania zasobów oraz poprawy zdrowia publicznego.
- *Długoterminowa Strategia do roku 2050* została przedstawiona przez Komisję Europejską w dniu 28 listopada 2018 r. Stanowi wizję utworzenia gospodarki o zerowej emisji gazów cieplarnianych do 2050 r. Wśród 7 głównych elementów dokumentu wskazano m.in. maksymalizację efektywności energetycznej (w tym także w zakresie budynków o zerowej emisji), wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do pełnej dekarbonizacji dostaw energii w UE oraz pełne wykorzystanie zalet biogospodarki.
- *Program działań w zakresie środowiska do 2030 r.* z 6 kwietnia 2022 r. wytycza kierunki rozwoju polityki środowiskowej Unii Europejskiej. Głównym założeniem dokumentu jest przyspieszenie transformacji ekologicznej, przy udziale społeczeństwa, w celu osiągnięcia neutralnej klimatycznie, zrównoważonej, zasobooszczędnej, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, z uwzględnieniem ochrony i poprawy stanu środowiska. Program określa

6 celów priorytetowych, w ramach których wskazano m.in. dążenie do gospodarki zapewniającej dobrobyt, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, ochronę, utrzymanie i przywrócenie bioróżnorodności oraz ograniczenie presji środowiskowych i klimatycznych wynikających z produkcji i nadmiernej konsumpcji, w szczególności w obszarze energii, budownictwa i infrastruktury, przemysłu i turystyki.

- *Komunikat Komisji Europejskiej – Budując Europę odporną na zmianę klimatu* – to nowa Strategia w zakresie przystosowania krajów członkowskich UE do zmiany klimatu z 24 lutego 2021 r. W dokumencie poruszono kwestie klimatyczne, także w aspekcie przemian gospodarczych wynikających z wystąpienia pandemii koronawirusa oraz konsekwencji zmian klimatu w postaci nasilających się ekstremalnych zjawisk pogodowych. Skutki zmian klimatycznych doświadczane są we wszystkich działach gospodarki oraz w całym społeczeństwie. Szacuje się, że straty wynikające z występowania klęsk żywiołowych na terenie UE wynoszą ok. 12 mld euro rocznie. Dokument nakreśla sposoby przystosowania się do zmian klimatu, a realizacja określonych w nim działań adaptacyjnych o charakterze systemowym umożliwi przyspieszenie i zwiększenie skali przygotowań.
- *Agenda Terytorialna 2030 – Przyszłość dla wszystkich obszarów* została przyjęta przez ministrów odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, rozwój terytorialny lub spójność terytorialną 1 grudnia 2020 r. w Niemczech. Jej celem jest wspieranie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i zachowania jedności Europy, stanowi ramy dla zadań przyczyniających się do promowania spójności terytorialnej Wspólnoty. Wśród priorytetów terytorialnych dla Europy wskazano Zieloną Europę, w ramach której podkreślono istotę dziedzictwa naturalnego i kulturowego Europy jako wyjątkowego i różnorodnego bogactwa wymagającego ochrony, właściwego zarządzania i dalszego rozwoju.
- *Europejska Agenda dla Turystyki 2030*, przyjęta przez Radę UE 1 grudnia 2022 r. w Brukseli. Promuje zrównoważoną turystykę z uwzględnieniem wymiarów: gospodarczego, środowiskowego, kulturowego i społecznego, w odpowiedzi na zmniejszanie bioróżnorodności i zmiany klimatu. W dokumencie podkreślono istotę promowania innowacyjnego, zrównoważonego i odpornego ekosystemu turystycznego.
- *Nowy europejski program na rzecz kultury*, przyjęty w dniu 22 maja 2018 r. przez Komisję Europejską. Określa trzy cele strategiczne w wymiarach: społecznym, zewnętrznym i gospodarczym, spośród których ostatni odnosi się do celów ochrony środowiska poprzez podkreślenie istoty efektywnego zarządzania aktywami kulturowymi i naturalnymi w zakresie tworzenia miejsc pracy i rozwoju gospodarczego, zwłaszcza na obszarach wiejskich.
- *Europejska Strategia na rzecz Dziedzictwa Kulturowego na XXI wiek*, przyjęta przez Radę Europy 22 lutego 2017 r. Celem sporządzenia dokumentu było uporządkowanie i ujednolicenie działań podejmowanych na rzecz europejskiego dziedzictwa kulturowego, nierozerwalnie związanego ze swoim środowiskiem naturalnym. Strategia wskazuje trzy priorytetowe komponenty: „społeczny", „rozwój terytorialny i gospodarczy" oraz „wiedza i edukacja".

6.3. Dokumenty krajowe

- *Strategia na rzecz Odpowiedzianego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* z 14 lutego 2017 r. stanowi kluczowy dokument określający średnio- i długofalową politykę gospodarczą Polski. Jej głównym założeniem jest tworzenie odpowiednich warunków dla zwiększania dochodów mieszkańców kraju, przy równoczesnym wzroście spójności w aspekcie środowiskowym, ekonomicznym, społecznym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji dokumentu będzie m.in. wzrost zamożności obywateli, poprawa jakości życia, wzrost liczby lepszych jakościowo miejsc pracy oraz osiągnięcie zadowalającego stanu środowiska.
- *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP 2030)* z 16 lipca 2019 r. – to jedna z 9 horyzontalnych zintegrowanych strategii sektorowych, kluczowych dla zarządzania rozwojem kraju. Jej rolą jest zagwarantowanie bezpieczeństwa ekologicznego kraju oraz dobrostanu obywateli. Dokument zwraca uwagę na najważniejsze trendy w obszarze środowiska, m.in. rosnącą presję na ekosystemy, coraz częstsze i dotkliwsze skutki zmian klimatu oraz zwiększającą się konkurencję o zasoby. Kwestie związane z dziedzictwem kulturowym poruszono w jednym z kierunków interwencji celu szczegółowego „Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska". Wskazano tam na konieczność zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w sposób umożliwiający ochronę i poprawę stanu bioróżnorodności oraz racjonalne kształtowanie krajobrazu.

- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030* z 17 września 2019 r. to jedna z 9 zintegrowanych strategii w systemie zarządzania rozwojem kraju. Stanowi bazowy dokument strategiczny nakreślający politykę regionalną państwa, której głównym celem jest racjonalne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terenów, w tym także kapitału naturalnego, i ich specjalizacja dla osiągnięcia, trwałego zrównoważonego rozwoju kraju. Wśród zadań koniecznych do podjęcia, odnoszących się do ochrony środowiska, z uwzględnieniem kwestii dziedzictwa kulturowego oraz turystyki, określono m.in. działanie na rzecz obszarów, które cechują się wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi oraz bazujących na potencjale uzdrowiskowym i walorach kulturowych regionu, a także ochronę i poprawę stanu środowiska, włączając w to sposoby adaptacji do zmian klimatu.
- *Aktualizacja Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030*, przyjęta w dniu 17 października 2023 r., stanowi kluczowy dokument określający politykę rolną i rozwoju obszarów wiejskich. Głównym celem dokumentu jest wielofunkcyjny rozwój gospodarczy obszarów wiejskich, który pozwala na zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego kraju, trwałego wzrostu dochodów mieszkańców wsi, poprawy stanu środowiska naturalnego, przy jednoczesnym zmniejszeniu dysproporcji społecznych, terytorialnych i ekonomicznych. W zaktualizowanym dokumencie podkreślono potrzebę budowy większej odporności poszczególnych sektorów na zmianę klimatu. Zwrócono także uwagę na istotę wykorzystania zasobów infrastruktury turystyki wiejskiej i rybackiej w aspekcie budowania świadomości obywatelskiej, m.in. o dziedzictwie kulturowym polskiej wsi i obszarów rybackich, oraz podkreślono znaczenie obiektów dziedzictwa kulturowego jako czynnika kształtującego tożsamość lokalnej społeczności i podnoszącego atrakcyjność miejsc ich występowania.
- *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030*, przyjęta 27 października 2020 r., to jedna z 9 horyzontalnych zintegrowanych strategii sektorowych. Głównym celem dokumentu jest poprawa jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. W Strategii podkreślono konieczność ochrony dziedzictwa kulturowego oraz zachowania dóbr kultury, poruszono zagadnienia związane z turystyką kulturową oraz nakreślono sposoby zwiększania zaangażowania obywateli w ochronę środowiska naturalnego.
- *Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023–2026* z 8 grudnia 2023 r. wyznacza kierunki działań administracji w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami oraz sposoby służące realizacji określonych w dokumencie celów. Głównym celem Programu jest zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w kraju. W dokumencie poruszono zagadnienie roli zasobu zabytkowego we wspieraniu celów zrównoważonego rozwoju.
- *Krajowa Polityka Miejska 2030*, przyjęta 14 czerwca 2022 r., to dokument mający na celu wspieranie zrównoważonego rozwoju miast, dokonanie zmian w sposobie zarządzania jednostkami oraz zapewnienie korzystnych warunków życia mieszkańców. Spośród wskazanych w dokumencie 11 wyzwań, 5 odnosi się do zachowania lub poprawy środowiska naturalnego oraz uwzględnia zagadnienia z zakresu dziedzictwa kulturowego i turystyki:
  - Wyzwanie I: Dbałość o ład przestrzenny i estetyczny,
  - Wyzwanie II: Niwelowanie procesów chaotycznej suburbanizacji,
  - Wyzwanie IV: Niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu w miastach,
  - Wyzwanie V: Poprawa jakości środowiska przyrodniczego w miastach,
  - Wyzwanie IX: Poprawa zdolności inwestycyjnych miast.

W sporządzanej *Prognozie*, stanowiącej element prowadzonego postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do projektu *Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo*, nie stwierdzono konfliktu przyjętych rozwiązań w analizowanym projekcie dokumentu w odniesieniu do celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach szczebla międzynarodowego, wspólnotowego i krajowego. Projekt *Planu wykonawczego* zawiera nawiązania do priorytetów kluczowych dokumentów, dotyczących zagadnień związanych z ochroną środowiska.

7. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko

Ocena potencjalnego oddziaływania na środowisko została przeprowadzona dla wykazu projektów przeznaczonych do realizacji (załącznik nr 2 do *Planu wykonawczego*). Lokalizacje projektów inwestycyjnych uznano za obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko. Realizacja inwestycji w ramach *Planu wykonawczego* może wywołać określone skutki w środowisku i krajobrazie w zależności od rodzaju, skali i charakteru zmian.

Tabela 3. Potencjalne oddziaływanie na środowisko realizacji projektów w ramach *Planu wykonawczego*

Numer i nazwa projektu	Dominujący rodzaj oddziaływań	Wybrane komponenty środowiska											
		Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Dobra materialne i zabytki
1. Zapisane w przedmiotach. Repozytorium Kurpiów i Ostrołęczan jako element zwiększenia dostępności dziedzictwa regionu	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
2. Rewaloryzacja zabudowań przy ul. Floriańskiej 23 w Gostyninie na potrzeby oddziału Muzeum Mazowieckiego w Płocku	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	2
3. Rozwój działalności Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu poprzez stworzenie dodatkowej przestrzeni kulturalnej wraz z wprowadzeniem nowej oferty kulturalno-edukacyjnej	D, B, S	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	2
4. Budowa nowej siedziby Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	-1	0	0	0	2
5. Modernizacja wraz z przebudową budynku Sali Widowiskowej Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze" w Otrębusach	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1
6. Rewitalizacja siedziby głównej Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie wraz z budową nowej wystawy stałej	D, B, S	0	0	2	0	0	0	1	0	1	0	0	2
7. Budowa Międzynarodowego Ośrodka Edukacji i Dziedzictwa Kulturowego w Opinogórze	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	-1	0	0	0	2
8. Budowa Centralnego Magazynu Zbiorów wraz z przestrzenią zwiększającą dostęp do kultury na terenie Muzeum Pozytywizmu w Gołotczyźnie	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	-1	0	0	0	2
9. Rewaloryzacja budynku ekspozycyjnego Muzeum Szlachty Mazowieckiej na ulicy Warszawskiej 61 w Ciechanowie	D, B, S	0	0	2	0	0	0	1	0	1	0	0	2
10. Rewaloryzacja nieruchomości w miejscowości Nowe Wymyśle – oddział Muzeum Mazowieckiego w Płocku	D, B, S	0	0	2	0	0	0	1	0	1	0	0	2
11. Rewitalizacja zespołu pałacowego i założenia obronnego w Bieżuniu	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	2
12. Dostosowanie zabudowanych nieruchomości gruntowych przy ulicy Rynek 16 i Rwańska 1 w Radomiu do działalności muzealnej	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
13. Rozbudowa Mazowieckiego Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia" w Radomiu	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
14. Przebudowa i rozbudowa infrastruktury techniczno-estradowej Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
15. Budowa budynku oficyny dworskiej na terenie Muzeum Ziemiaństwa w Dąbrowie, gm. Przesmyki	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	-1	0	0	0	2
16. Odbudowa zabytkowego dworu w Nowych Iganiach z przeznaczeniem na organizację Muzeum Powstania Listopadowego	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	2

Numer i nazwa projektu	Dominujący rodzaj oddziaływań	Wybrane komponenty środowiska											
		Obszary chronione, w tym Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Dobra materialne i zabytki
17. Budowa obiektów: budynku edukacyjno-warsztatowego oraz budynku wystawienniczego na terenie Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie	D, B, S	-1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
18. Modernizacja obiektu Bursy Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze" im. Tadeusza Sygietyńskiego w Otrębusach	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
19. Modernizacja budynku magazynu – dostosowanie do przepisów ppoż. oraz poprawa warunków przechowywania zbiorów Biblioteki Publicznej Miasta Stołecznego Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
20. Adaptacja dwóch wolnostojących budynków przy ul. Solec 24 w Warszawie na potrzeby edukacyjno-kulturalne i administracyjne Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie	D, B, S	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	2
21. Budowa dwóch budynków administracyjno-muzealnych na terenie parku w Muzeum Witolda Gombrowicza we Wsoli	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	-1	0	0	0	2
22. Modernizacja budynku Muzeum Więzienia Pawiak	D, B, S	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	2
23. Przebudowa elewacji i dachu budynku Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie	D, B, S	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	2
24. Rozbudowa i modernizacja teatru operowego Warszawskiej Opery Kameralnej przy Al. Solidarności 76b w Warszawie	D, B, S	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2

Użyte w tabeli skróty:
Rodzaje oddziaływań: D – długoterminowe, B – bezpośrednie, S – stałe
Punktowa ocena oddziaływania:
-2 zdecydowanie niekorzystne/ negatywne,
-1 przewaga niekorzystnych,
0 mało istotne,
1 przewaga korzystnych,
2 zdecydowanie korzystne/ pozytywne.

W zakresie wpływu planowanych inwestycji na **obszary chronione**, potencjalne negatywne oddziaływania mogą być związane z budową budynku edukacyjno-warsztatowego oraz budynku wystawienniczego w ramach Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, zlokalizowanych w obrębie obszarów Natura 2000: OSO Dolina Liwca i SOO Ostoja Nadliwiecka. Część analizowanych projektów dotyczy rewitalizacji/przebudowy budynków już istniejących, w związku z czym ich oddziaływanie na te obszary będzie mało istotne. Do takich inwestycji należy rewaloryzacja zboru mennonickiego w miejscowości Nowe Wymyśle, położonego w granicach obszaru Natura 2000 – SOO Kampinoska Dolina Wisły oraz rewitalizacja zespołu pałacowego i założenia obronnego w Bieżuniu, położonego w granicach OSO Dolina Wkry i Mławki. Pozostałe przedsięwzięcia zlokalizowane są poza formami ochrony przyrody lub też realizowane będą w granicach obszarów chronionego krajobrazu, na których obowiązuje niższy reżim ochronny, w związku z czym

ich niekorzystane oddziaływanie nie ma istotnego wpływu na obszary najcenniejsze.

Realizacja projektów nie spowoduje znaczącego oddziaływania na **różnorodność biologiczną, rośliny** oraz **zwierzęta**. Zniszczenie szaty roślinnej będzie dotyczyło etapu realizacji bardziej inwazyjnych przedsięwzięć polegających na budowie/przebudowie obiektów. Na terenach niezurbanizowanych, w wyniku miejscowego usunięcia pokrywy glebowej, likwidacji lub przemieszczeniu może ulec fauna glebowa w obrębie placu budowy. Możliwe będzie krótkotrwałe i miejscowe oddziaływanie na faunę bytującą/żerującą w obrębie terenu inwestycji poprzez hałas czy drgania wywołane pracą maszyn budowlanych.

Planowane projekty będą w sposób zdecydowanie korzystny wpływać na jakość **życia i zdrowie ludzi**. Rozwój infrastruktury w zakresie kultury i dziedzictwa wpłynie na podniesienie świadomości i wzrost poziomu edukacji społeczeństwa. Planowane przebudowy i modernizacje obiektów będą prowadzone zgodnie z obowiązującymi standardami bezpieczeństwa i higieny pracy, co przełoży się na zdrowie pracowników, jak i osób zwiedzających zabytkowe obiekty.

Realizacja projektów inwestycyjnych nie pogorszy jakości **wód powierzchniowych oraz wód podziemnych**, gdyż przedsięwzięcia będą realizowane według standardów technicznych, które uwzględniają prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej na terenach zabudowanych. W zakresie jakości wód pozytywnie trzeba ocenić wprowadzenie zaplecza sanitarnego lub modernizacje instalacji sanitarnych w ramach kilku projektów (projekty nr 14, 15, 18, 22). Ewentualnym lokalnym zagrożeniem, związanym z realizacją inwestycji, może być zmniejszenie zdolności infiltracyjnych gruntów zasklepionych w wyniku budowy/rozbudowy obiektów.

Oddziaływanie projektów, polegających na przebudowie/rozbudowie obiektów już istniejących na **powierzchnię ziemi** należy uznać za mało istotne. Budowy nowych obiektów przewidywane są na terenach już zainwestowanych, wykorzystywanych m.in. przez muzea. Możliwe będą krótkotrwałe, negatywne oddziaływania o zasięgu ograniczonym do terenu budowy. Planowane inwestycje nie będą wpływać na **zasoby naturalne,** w tym gospodarkę surowcami mineralnymi, z uwagi na brak kolizji z występowaniem udokumentowanych złóż kopalin.

Oddziaływanie ocenianego *Planu wykonawczego* na **powietrze, klimat**, w tym klimat akustyczny, będzie na ogół mało istotne. Przewaga korzystnych oddziaływań dotyczy tych projektów, gdzie modernizacja budynków wiązać się będzie z ich termomodernizacją, wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, wymianą przestarzałych źródeł grzewczych czy modernizacją systemu ciepłowniczego, co wpłynie lokalnie na poprawę jakości powietrza, poprzez obniżenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Ewentualne niedogodności w zakresie hałasu możliwe są podczas etapu budowy/przebudowy obiektów.

Planowane inwestycje wpłyną lokalnie na poprawę estetyki, a szczególnie korzystne oddziaływanie na **krajobraz** kulturowy będzie dotyczyło rewaloryzacji oraz rewitalizacji obiektów zabytkowych. Część projektów w ramach *Planu wykonawczego* zlokalizowana jest w obrębie krajobrazów priorytetowych, dla których wskazano rekomendacje, np. „*Zachowanie i ochrona wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych obszarów i obiektów zabytkowych oraz ich otoczenia, m.in. poprzez: wspieranie prac konserwatorskich, rewitalizację obiektów i obszarów zabytkowych oraz kulturowych, a także adaptację obiektów zabytkowych do nowych funkcji*". Wobec powyższego realizacja projektów w obszarze *Kultura i dziedzictwo* jest odpowiedzią na wskazaną w audycie krajobrazowym dla województwa mazowieckiego rekomendację.

Realizacja działań *Planu wykonawczego* w sposób zdecydowanie korzystny wpłynie na **dobra materialne i zabytki**. Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych i muzealnych powinna wpłynąć na rozwój gospodarki w zakresie turystyki, co przełoży się na wzrost wartości dóbr materialnych. Docelowo realizacja inwestycji przyczyni się do większej dynamiki rozwoju gospodarczego i społecznego oraz wyraźniejszej poprawy jakości życia mieszkańców.

Podsumowując, należy podkreślić, iż *Plan wykonawczy do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo* nie przewiduje inwestycji, których oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska byłoby zdecydowanie negatywne. Projekty przewidziane do realizacji w ramach *Planu wykonawczego* uwzględniają cele działań ochronnych obszarów Natura 2000. Planowane inwestycje mają charakter punktowy i nie wpłyną negatywnie na integralność i spójność sieci Natura 2000, umożliwią zachowanie powiązań sieci obszarów i obiektów chronionych oraz funkcji korytarzy ekologicznych (pełnionych m.in. przez obszary chronionego krajobrazu). W odniesieniu do obszarów chronionego krajobrazu wymagana będzie również konieczność zachowania zgodności działań wynikających z projektowanego dokumentu z przepisami odrębnymi. Realizacja *Planu wykonawczego* nie stoi w sprzeczności z zasadami ochrony ekosystemów leśnych, lądowych i wodnych. Nie wpłynie negatywnie na chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów oraz krajobraz i klimat. Można również stwierdzić, iż projekty, przewidziane do realizacji, będą pośrednio pozytywnie wpływać na stan środowiska, szczególnie

w skali lokalnej. Ewentualne negatywne oddziaływania będą minimalizowane poprzez stosowanie rozwiązań mających na celu ich ograniczanie i zapobieganie.

8. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących powstać w wyniku realizacji *Planu wykonawczego*

Przeprowadzona w poprzednim rozdziale *Prognozy* ocena przewidywanego znaczącego oddziaływania na zasoby przyrodnicze inwestycji zawartych w załączniku nr 2 do *Planu wykonawczego* wskazuje, iż realizacja wielu istotnych z punktu widzenia ochrony zabytków i zachowania dziedzictwa kulturowego Mazowsza przedsięwzięć nie wpłynie znacząco na stan i jakość środowiska oraz zdrowie człowieka. Są to działania inwestycyjne dotyczące m.in. budowy nowych obiektów, modernizacji istniejących, w tym dostosowania budynków do wymogów osób ze szczególnymi potrzebami oraz rewitalizacji zespołów obiektów. Wobec konieczności realizacji tych działań, dla poprawy dostępności obiektów, przywrócenia im dawnej świetności, poprawy spójności regionu oraz wzmacniania tożsamości lokalnej, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, należy uwzględnić potrzeby ochrony środowiska na wszystkich etapach inwestycji. Do najważniejszych środków zapobiegawczych lub ograniczających niekorzystne oddziaływania na środowisko działań, które mogą być wynikiem realizacji założeń *Planu wykonawczego*, należą:

- na etapie projektowym:
  - zawarcie w dokumentacji przetargowej zapisów odnoszących się do ochrony powietrza, m.in. konieczność zraszania materiałów pylących czy korzystania podczas prowadzenia prac budowlanych z maszyn i urządzeń niskoemisyjnych,
  - umieszczenie w umowie z wykonawcami prac budowlanych klauzuli o odpowiedzialności ekologicznej – zastosowanie zasady „zanieczyszczający płaci",
  - przy planowaniu infrastruktury turystycznej – kierowanie się zasadami turystyki zrównoważonej, bez zbędnego obciążania środowiska na obszarach cennych przyrodniczo;
  - unikanie lokalizacji inwestycji w zasięgu terenów chronionych, cennych przyrodniczo oraz przesłaniających zabytki,
  - przy wyborze lokalizacji inwestycji oraz opracowywania projektu – kierowanie się zasadami racjonalnego gospodarowania przestrzenią, tj. zachowaniem, w miarę możliwości w stanie niepogorszonym, istniejącej roślinności, terenów zielonych, przestrzeni publicznych, krajobrazu,
  - w celu zachowania spójności krajobrazu kulturowego i przyrodniczego – uwzględnienie potrzeby wkomponowania planowanych obiektów w krajobraz oraz wprowadzenia roślinności przesłaniającej elementy dysharmonijne,
  - dla konkretnego przedsięwzięcia – sporządzenie inwentaryzacji przyrodniczej oraz prowadzenie monitoringu,
  - unikanie lokalizacji zaplecza budowy na terenach wrażliwych na zanieczyszczenia, zwłaszcza w zasięgu cieków, zbiorników wodnych i mokradeł,
  - zaplanowanie prac remontowo-budowlanych w sposób ograniczający niszczenie szaty roślinnej,
  - szczególne uwzględnienie wymogów ochrony ekosystemów wodnych i podmokłych, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji przyrodniczych oraz zachowanie zgodności z Ramową Dyrektywą Wodną, w tym uwzględnianie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych,
  - odpowiednie skanalizowanie ruchu turystycznego – w bezpiecznej odległości od obszarów szczególnie cennych przyrodniczo, w celu zminimalizowania presji na środowisko;
- w czasie wykonywania prac:
  - prowadzenie wszelkich robót budowlanych w możliwie jak najkrótszym czasie i o jak najmniejszym zasięgu przestrzennym możliwego negatywnego oddziaływania na środowisko,
  - wykonywanie prac poza okresem lęgowym i rozrodczym zwierząt, przede wszystkim ptaków, płazów, nietoperzy i ryb, lub stworzenie siedlisk zastępczych na okres ich trwania,
  - stosowanie właściwych materiałów, rozwiązań technicznych i konstrukcyjnych, zgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniu na budowę, oraz – w razie potrzeby – w konsultacji z wojewódzkim konserwatorem zabytków,
  - stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) pozwalających w jak największym stopniu ograniczyć negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym technologii niskoemisyjnych, wodooszczędnych, energooszczędnych i odpadooszczędnych,
  - prowadzenie prac w sposób zapewniający ochronę wód, m.in. poprzez uszczelnienie

procesów przy budowie i po jej zakończeniu, a w razie potrzeby – monitoring jakości wód,
- korzystanie z niskoemisyjnego sprzętu, emitującego mniejszy poziom hałasu,
- minimalizacja powierzchni zajmowanej pod plac budowy,
- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu oraz substancji, materiałów i odpadów składowanych na placu budowy, a także instalacji kanalizacji sanitarnej, przed infiltracją ewentualnych wycieków w celu zminimalizowania ryzyka skażenia środowiska gruntowo-wodnego,
- maksymalne wykorzystanie wydobytego materiału ziemnego zgodnie z obowiązującymi przepisami, m.in. na potrzeby niwelacji terenu, natomiast odpadów, tj. kamieni, gruzu – jako materiału stanowiącego składową podłoża utwardzonego,
- właściwa gospodarka humusem,
- ograniczenie liczby drzew i krzewów podlegających wycince do niezbędnego minimum,
- wykorzystanie osłon chroniących drzewa i krzewy w pobliżu prowadzonych robót,
- stosowanie zabezpieczeń przeciwhałasowych, zwłaszcza w sąsiedztwie obszarów chronionych,
- odpowiednia gospodarka wodami opadowymi, z uwzględnieniem ich oczyszczania i retencjonowania,
- racjonalne gospodarowanie materiałami w celu ograniczenia masy powstających odpadów.

W ramach działań kompensacyjnych, wyrównujących ewentualne straty w środowisku wywołane realizacją inwestycji i prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej, należy:
- wykonać nasadzenia drzew i krzewów w sąsiedztwie inwestycji oraz odtworzyć tereny zielone zniszczone podczas robót budowlanych,
- w przypadku braku możliwości uniknięcia prowadzenia prac na obszarach zajmowanych przez stanowiska roślin chronionych – przenieść je pod nadzorem botanicznym w odpowiednie miejsce,
- na elewacjach zmodernizowanych budynków – umieścić, w miarę możliwości, budki lęgowe dla ptaków.

9. Rozwiązania alternatywne

Rozpatrywanie rozwiązań alternatywnych w stosunku do zawartych w *Planie wykonawczym do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo* należy rozpocząć od tzw. „wariantu zerowego", tj. braku realizacji przedmiotowego dokumentu i przewidzianych w nim inwestycji. W takiej sytuacji byłoby to zaniechanie planowanych w nim przedsięwzięć, w tym: budowy, rozbudowy, przebudowy, rewaloryzacji, rewitalizacji i modernizacji obiektów. Działanie takie w perspektywie krótkoterminowej spowodowałoby ograniczenie ujemnych oddziaływań na środowisko, w tym m.in. wszelkich procesów inwestycyjnych i związanych z nimi działań budowlano-remontowych. Byłoby to jednak działanie niekorzystne w ujęciu długoterminowym, gdyż powodowałoby stopniową degradację walorów użytkowych już istniejących obiektów, brak rozwoju ośrodków kultury poprzez niedostosowanie do istniejących potrzeb i tym samym zaniechanie nowych inwestycji w zakresie dziedzictwa i kultury. Takie podejście kolidowałoby z zapisami przepisów odrębnych, w szczególności *ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami* (art. 4–6).

Kolejnym rozwiązaniem alternatywnym może być „wariant rozproszony", czyli sytuacja, gdy każda z inwestycji byłaby realizowana indywidualnie, bez koordynacji zapewnianej przez wspólnego organizatora – Samorząd Województwa Mazowieckiego. Działania takie należałoby uznać za mniej efektywne organizacyjnie w zakresie kontroli wydatkowania środków w porównaniu z obecnym poziomem. Wariant ten wiązałby się z koniecznością powielania wielu procedur i kosztów związanych z przygotowywaniem przedsięwzięć, a zastosowane rozwiązania technologiczne z punktu widzenia środowiska przyrodniczego mogłyby odbiegać od optymalnych.

Ostatnim rozpatrywanym przypadkiem jest realizacja „wariantu regionalnego" w kształcie przedstawionym w niniejszym *Planie wykonawczym*. Wariant ten należy ocenić jako najbardziej korzystny z uwagi na zachowanie zasad ochrony dóbr kultury, optymalizację finansowania oraz zastosowanie najlepszych możliwych rozwiązań techniczno-środowiskowych. *Plan wykonawczy* ma charakter komplementarny wobec *Strategii*, zaś jego celem jest zapewnienie spójności przeprowadzanych przedsięwzięć w tym zakresie (Kultura i dziedzictwo) z celami strategicznymi określonymi w *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze*. Jest to najlepszy wariant realizacyjny z uwagi na możliwość pozyskania dofinansowania w ramach różnych funduszy Unii Europejskiej (*Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027*, *Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027* i *Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027*). Wskazane źródła finansowania uwzględniają realizację polityki środowiskowej Unii Europejskiej.

Odrębną kwestią jest specyfika realizacji zadań w zakresie kultury i dziedzictwa. O ile inwestycje zupełnie nowe, niezwiązane z dotychczasowymi walorami

kulturowymi istniejących obiektów, można realizować np. w różnych lokalizacjach, o tyle w przypadku projektów przewidzianych do rewitalizacji/rozbudowy nie ma mowy o alternatywnych lokalizacjach względem już istniejących budynków. Nowe obiekty muszą nawiązywać do założeń przestrzennych, charakteru dotychczasowej zabudowy i zagospodarowania.

Podsumowując – z powodu braku możliwości alternatywnych rozwiązań w zakresie przestrzennym, a jedynie z uwzględnieniem opcji alternatywnych co do aspektów koncepcyjnych, technologicznych, finansowych i organizacyjnych, projekty przeznaczone do realizacji w ramach *Planu wykonawczego* wydają się być optymalne dla środowiska przyrodniczego i zachowania dziedzictwa kulturowego, dzięki łącznemu nadzorowi nad nimi i finansowaniu oraz wyborowi najlepszych możliwych rozwiązań.

10. Informacje o przewidywanych metodach analizy skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie *Planu wykonawczego w obszarze Kultura i dziedzictwo* na poziomie regionalnym jest Departament Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie, zgodnie z *Regulaminem wewnętrznym Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie*[39].

Spodziewane skutki realizacji projektów objętych *Planem wykonawczym* opisane zostaną wskaźnikami na etapie monitorowania stanu realizacji poszczególnych projektów. Monitoring realizacji projektów prowadzony będzie w cyklu rocznym, a jego wyniki zostaną zawarte w sprawozdaniu.

11. Możliwe transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Zgodnie z art. 104 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko. Ze względu na wewnętrzne położenie województwa mazowieckiego oraz charakter planowanych inwestycji, ich realizacja nie powinna być przyczyną ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

[39] *Zarządzenie nr 12/24 Marszałka Województwa Mazowieckiego z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie Regulaminu wewnętrznego Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie*.

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko do Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo wykonana została zgodnie z *ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w *Prognozie* uzgodniony został z organami właściwymi w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Głównym celem opracowania jest identyfikacja potencjalnych zagrożeń dla środowiska i ludzi, związanych z realizacją zapisów *Planu wykonawczego* oraz ocena tych zapisów w aspekcie sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska. Istotne było również wskazanie możliwości i sposobów ograniczenia negatywnych oddziaływań na środowisko, związanych z realizacją projektów.

Analiza stanu środowiska oraz potencjalnych zmian tego stanu przeprowadzona została z uwzględnieniem zakresu przestrzennego dokumentu wiodącego – obszaru województwa mazowieckiego. Określenie istniejącego stanu i jakości środowiska dotyczyło: wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, lasów, atmosfery oraz surowców mineralnych, a także form ochrony przyrody i bioróżnorodności. Na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem stan środowiska określono na podstawie analizy lokalizacji projektów względem form ochrony przyrody, położenia w sąsiedztwie terenów objętych zagrożeniem powodziowym oraz w obrębie krajobrazów priorytetowych wskazanych w audycie krajobrazowym województwa mazowieckiego.

Za obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko w niniejszej *Prognozie* przyjęto miejsca realizacji projektów – obiekty budowlane wraz z ich najbliższym otoczeniem. Negatywne oddziaływania mogą być zniwelowane poprzez zastosowanie odpowiednich działań zapobiegających, minimalizujących lub kompensacyjnych.

W *Prognozie* zidentyfikowane zostały problemy ochrony środowiska, dotyczące obszarów podlegających ochronie przyrody, a w szczególności obszarów Natura 2000. Zwrócono uwagę na konflikty pojawiające się w strefach kolizji lokalizacji projektów i obszarów chronionych.

Identyfikacja celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia *Planu wykonawczego*, została przeprowadzona na podstawie analizy dokumentów. Realizacja planowanych inwestycji jest zgodna z określonymi celami rozwoju UE i kraju, w tym dążeniem do zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska przyrodniczego, przeciwdziałania zmianom klimatycznym i degradacji środowiska oraz minimalizacji skutków tych zmian.

Ocena potencjalnego oddziaływania na środowisko, przeprowadzona w odniesieniu do poszczególnych projektów, wskazała, że większość oddziaływań na komponenty środowiska będzie niewielka, mało istotna. Wszystkie inwestycje wpłyną korzystnie na zdrowie i jakość życia ludzi oraz zabytki i dobra materialne. Szczególnie korzystny wpływ na krajobraz kulturowy będzie związany z rewitalizacją obiektów zabytkowych. Potencjalnie negatywne oddziaływania na obszary chronione mogą być związane z budową budynku edukacyjno-warsztatowego oraz budynku wystawienniczego w ramach Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, zlokalizowanego w obrębie obszarów Natura 2000: OSO Dolina Liwca i SOO Ostoja Nadliwiecka. Uwzględnienie potrzeb ochrony środowiska na wszystkich etapach realizacji inwestycji, np. poprzez nienaruszanie planu zadań ochronnych dla przedmiotowego obszaru, pozwoli na ograniczenie tych oddziaływań.

Dokument *Prognozy* wskazuje dwa rozwiązania alternatywne wobec przedstawionego w *Planie wykonawczym*, który jest najkorzystniejszy z punktu widzenia zachowania zasad ochrony dóbr kultury, optymalizacji finansowania oraz zastosowania najlepszych możliwych rozwiązań techniczno-środowiskowych.

Zawarte w *Planie wykonawczym* projekty będą realizowane na obszarze województwa mazowieckiego, które w większości oddalone jest od granic państwowych, a zasięg oddziaływania projektów na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter lokalny. W związku z powyższym, nie jest konieczne zastosowanie wobec dokumentu procedury transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Słownik skrótów

BAT – Najlepsze dostępne techniki
GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych
KPN – Kampinoski Park Narodowy
IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach
JCWP – Jednolita Część Wód Powierzchniowych – oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał (lub ich części) oraz morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne
JCWPd – Jednolita Część Wód Podziemnych – określona objętość wód podziemnych występująca w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych
OSO – Obszary specjalnej ochrony ptaków, wyznaczone na podstawie tzw. Dyrektywy Ptasiej 79/409/EWG, w sprawie ochrony dzikich ptaków
PM10 – Pył zawieszony o bardzo małej frakcji do 10 μm, stanowiący wskaźnik zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego
PM2,5 – Pył zawieszony o średnicy nie większej niż 2,5 μm, stanowiący wskaźnik zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego
SOO – Specjalne obszary ochrony siedlisk, wyznaczone na podstawie tzw. Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG, w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory

Materiały źródłowe

Literatura

Audyt krajobrazowy województwa mazowieckiego, 2024, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa.

Bednarek R., Prusinkiewicz Z., 1997, *Geografia gleb*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na 31.XII.2023 r., 2024, Państwowy Instytut Geologiczny – PIB, Warszawa.

Korytarze ekologiczne w województwie mazowieckim ze szczególnym uwzględnieniem korytarza ekologicznego Wkry, 2015, Mazowsze. Analizy i Studia, 4, 45, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa.

Mały Rocznik Statystyczny Polski 2024, 2024, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.

Mocek A., (red.), 2015, *Gleboznawstwo,* Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2020–2022, 2022, Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., Katowice.

Ochrona środowiska 2023, 2023, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.

Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Część I. *Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego wraz z przeglądem zmian,* 2023, Mazowsze. Analizy i Studia, 2, 63, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa.

Opracowanie ekofizjograficzne do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, t. 1, 2018, Mazowsze. Analizy i Studia, 1, 51, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa-Ciechanów.

Opracowanie ekofizjograficzne do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, t. 2, 2018, Mazowsze. Analizy i Studia, 2, 52, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa-Ciechanów.

Pięcioletnia ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za lata 2019–2023, 2024, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2022, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Warszawa.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, 2018, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa.

Prognoza oddziaływania na środowisko do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, 2022, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa.

Prognoza oddziaływania na środowisko Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030 – projekt, 2024, EKOSTANDARD, Pracowania Analiz Środowiskowych, Warszawa.

Przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy, 2021, Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa.

Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2023, 2024, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa.

Rocznik Statystyczny Leśnictwa 2023, 2023, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, Białystok.

Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2023, 2023, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.

Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2023, 2023, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa.

Rychling A., Malinowska E., 2018, *Przyroda województwa mazowieckiego i jej antropogeniczne przekształcenia*, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska, Warszawa.

Stan środowiska w województwie mazowieckim, *Raport 2020*, 2020, Departament Monitoringu Środowiska, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, 2022, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa.

Syntetyczny raport z klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonanej za 2019 rok na podstawie danych z lat 2014–2019, 2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa.

Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów 2019–2023, 2024, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Sękocin Stary.

Strony internetowe [dostęp lipiec–wrzesień 2024]

https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP

https://www.gov.pl

https://www.gov.pl/web/gdos/dostep-do-danych-geoprzestrzennych

https://www.gov.pl/web/wios-warszawa

https://dane.gov.pl/pl

https://www.stat.gov.pl

https://edziennik.mazowieckie.pl

https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/7/publications

https://zdgtor.pl/publikacje/halas-komunikacyjny-zrodla-i-metody-przeciwdzialania/

https://www.pgi.gov.pl/psh/psh-2/ochrona-wod-podziemnych.html

https://european-union.europa.eu/

https://rsis.ramsar.org

Spis rycin

Ryc. 1. Formy ochrony przyrody, w obrębie których zlokalizowane są projekty przeznaczone do realizacji.... 21

Spis tabel

Tabela 1. Korelacja inwestycji ujętych w *Planie wykonawczym* z kierunkami działań *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo*..... 10
Tabela 2. Zagrożenia związane z realizacją i funkcjonowaniem inwestycji dla obszarów Natura 2000 na podstawie planów zadań ochronnych..... 23
Tabela 3. Potencjalne oddziaływanie na środowisko realizacji projektów w ramach *Planu wykonawczego*..... 29

Spis załączników

Załącznik 1. Oświadczenie kierującego zespołem autorów 42
Załącznik 2. Data sporządzenia Prognozy, zespół autorski 43

Załącznik 1. Oświadczenie kierującego zespołem autorów

Załącznik 1 do Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo

Warszawa, 10.09.2024 r.

OŚWIADCZENIE

Dotyczy: projektu Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo

Oświadczam, że spełniam wymagania określone w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Marcin Rojek

(podpis autora prognozy oddziaływania na środowisko, a w przypadku zespołu autorów – kierującego tym zespołem)

Załącznik 2. Data sporządzenia Prognozy, zespół autorski

Załącznik 2 do Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo

Dotyczy: projektu Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo

Data sporządzenia Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo: 10.09.2024 r.

Zespół autorski Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Planu wykonawczego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo

mgr inż. Marcin Rojek - kierujący Zespołem	Marcin Rojek
mgr inż. Katarzyna Farska	Katarzyna Farska
mgr Grzegorz Derbin	Grzegorz Derbin
mgr inż. Elżbieta Goryszewska	Elżbieta Goryszewska
mgr Michał Sugajski	Michał Sugajski
mgr inż. Magda Walczewska	Magda Walczewska

MAZOWSZE. Analizy i Studia

Zeszyt 3 (67) 2024 Plan wykonawczy do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Kultura i dziedzictwo
Zeszyt 2 (66) 2024 Zmiany w rolnictwie Mazowsza w latach 2002–2020
Zeszyt 1 (65) 2024 Kultura „…zawsze ma znaczenie…" 25 lat samorządu województwa mazowieckiego
Zeszyt 3 (64) 2023 Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Część II. Ocena realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym
Zeszyt 2 (63) 2023 Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Część I. Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego wraz z przeglądem zmian
Zeszyt 1 (62) 2023 Tożsamość w krajobrazach (nie tylko) kulturowych województwa mazowieckiego
Zeszyt 2 (61) 2022 Wykorzystanie obiektów turystycznych wspieranych i promowanych przez Samorząd Województwa Mazowieckiego a turystyka weekendowa na Mazowszu
Zeszyt 1 (60) 2022 Uwarunkowania rozwoju energetyki w województwie mazowieckim
Zeszyt 2 (59) 2021 Region mazowiecki regionalny na tle Polski Wschodniej – sytuacja społeczno-gospodarcza oraz powiązania funkcjonalno-przestrzenne
Zeszyt 1 (58) 2021 Analiza głównych problemów i wyzwań w działalności ochotniczych straży pożarnych w województwie mazowieckim
Zeszyt 1 (57) 2020 Koncepcja działań strategicznych w zakresie niskoemisyjnej dostępności lotniska Warszawa/Modlin
Zeszyt 2 (56) 2019 Drogi w krajobrazie
Zeszyt 1 (55) 2019 Studium wpływu modernizacji linii kolejowej E75 na rozwój Obszaru Metropolitalnego Warszawy
Zeszyt 4 (54) 2018 Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego tom 2
Zeszyt 3 (53) 2018 Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego tom 1
Zeszyt 2 (52) 2018 Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego tom 2
Zeszyt 1 (51) 2018 Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego tom 1
Zeszyt 9 (50) 2016 Dokumenty strategiczne i wdrożeniowe województwa mazowieckiego – wyniki inwentaryzacji
Zeszyt 8 (49) 2016 Rozwój rolnictwa ekologicznego w województwie mazowieckim
Zeszyt 7 (48) 2015 Koncepcje sieciowych produktów turystycznych w subregionach województwa mazowieckiego
Zeszyt 6 (47) 2015 Analiza stanu zagospodarowania i kierunki polityki przestrzennej na potrzeby Płockiego Obszaru Funkcjonalnego
Zeszyt 5 (46) 2015 Indywidualne projekty kluczowe RPO WM 2007–2013 a realizacja celów SRWM
Zeszyt 4 (45) 2015 Korytarze ekologiczne w województwie mazowieckim ze szczególnym uwzględnieniem korytarza ekologicznego Wkry
Zeszyt 3 (44) 2015 Rozwój energetyki opartej na źródłach odnawialnych w województwie mazowieckim – stan i wyzwania
Zeszyt 2 (43) 2015 Potencjał rozwoju przemysłu w powiatach województwa mazowieckiego
Zeszyt 1 (42) 2015 Uwarunkowania rozwoju biogazowni rolniczych w województwie mazowieckim
Zeszyt 4 (41) 2014 Obsługa komunikacyjna Obszaru Metropolitalnego Warszawy w latach 2005–2012 w kontekście trwałego i zrównoważonego rozwoju subregionu
Zeszyt 3 (40) 2014 Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze a oczekiwania społeczne
Zeszyt 2 (39) 2014 Możliwości wykorzystania potencjału Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego dla wzrostu konkurencyjności miejskiego obszaru funkcjonalnego Siedlec
Zeszyt 1 (38) 2014 Zmiany w rolnictwie Mazowsza w latach 2002–2010
Zeszyt 2 (37) 2013 Studium wpływu realizacji linii kolejowej Rail Baltica na sektor logistyki w województwie mazowieckim